

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Організаційно-практичні аспекти обліку і оподаткування
діяльності фізичних осіб-підприємців**

Виконала:

Пирог Яніта Сергіївна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Гордієнко Микола Іванович
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Мазіна Наталія Миколаївна
головний бухгалтер Сумського
національного аграрного університету

Суми – 2023

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » листопада

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Пирог Яніти Сергіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Організаційно-практичні аспекти обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців

2. База практичного дослідження:

ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» м. Суми

керівник роботи **Гордієнко Микола Іванович, к.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

11.01. 2023 р. № 51-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 12 грудня 2023 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність, законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити сутність, функції, елементи податків; охарактеризувати нормативне регулювання та особливості оподаткування діяльності ФОП; визначити особливості організації обліку діяльності ФОП; провести характеристику ФОП; проаналізувати обліковий супровід та процес оподаткування діяльності ФОП; дослідити особливості автоматизації діяльності ФОП; розглянути бухгалтерський аутсорсинг як послугу з ведення обліку ФОП; обґрунтувати аналітично-діагностичні процеси діяльності ФОП в умовах автоматизації, сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2022 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2022 р. - січень 2023 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2023 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2023 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2023 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-04 грудня 2023 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	04-08 грудня 2023 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	08 грудня 2023 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	08-13 грудня 2023 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	14-15 грудня 2023 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Яніта ПИРОГ

Керівник роботи

Микола ГОРДІЄНКО

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Маргарита ЛИШЕНКО

АНОТАЦІЯ

Пирог Я.С. Організаційно-практичні аспекти обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців. Рукопис кваліфікаційної роботи. Суми. 2023.

Кваліфікаційна робота спрямована на обґрунтування організаційно-практичних аспектів обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців, а також ідентифікації напрямів удосконалення в контексті тематики дослідження, які з практичної точки зору дозволять удосконалити обліковий супровід фінансово-господарської діяльності досліджуваного суб'єкта підприємництва.

У роботі узагальнені організаційні основи обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців. Автором проведена організаційно-економічна характеристика досліджуваного суб'єкта підприємництва. Встановлено, що підприємницька діяльність здійснюється на таких видах діяльності: виробництво інших меблів; неспеціалізована оптова торгівля; оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами, санітарно-технічним обладнанням; виробництво кухонних меблів; вантажно автомобільне транспортування; виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі. Детально досліджено процес облікового супроводу діяльності фізичної особи-підприємця. Проаналізовано систему оподаткування з практичного аспекту. Встановлено, що спрощена система оподаткування є дієвим інструментом державної політики, що має як свої переваги, так і недоліки.

Обґрунтовано доцільність використання спеціалізованого програмного забезпечення для облікового супроводження діяльності фізичної особи-підприємця. З практичної позиції апробовано програмний продукт.

Запропоновано використання послуг компаній, які пропонують бухгалтерський аутсорсинг, тобто послугу з ведення бухгалтерського обліку, зобов'язання щодо якої взято аутсорсером (зовнішньою компанією). Ідентифіковано перелік робіт, які повинні виконуватися аутсорсерами. Розроблено алгоритм вибору ФОП фірми, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу. Встановлено, що діючий ринок бухгалтерського аутсорсингу зазвичай працює у двох форматах (комплексний аутсорсинг – виконання всіх потрібних завдань щодо ведення бухгалтерського обліку, складання та подання

фінансової, податкової, статистичної звітності; аутсорсинг окремих бухгалтерських функцій – виконання окремих завдань з ведення бухгалтерського обліку, або складання та подання звітності).

Доведено, що аналітично-діагностичні процеси є невід’ємною складовою управління діяльністю підприємств.

Розроблено алгоритмізацію аналітично-діагностичних процесів діяльності фізичної особи-підприємця, чітко ідентифіковані етапи його проведення. Конкретизовано, що у процесі аналітично-діагностичного процесу аналізування повинно передбачати деталізоване дослідження тенденцій, структури та динаміки відповідних показників; оцінювання має забезпечити визначення головних ознак, характеристик, параметрів; ідентифікування повинно забезпечити встановлення причин відхилень від норм, недотримання домовленостей, причин зростання витрат та зменшення доходів та ін.

Доведено, що функціональна місія запропонованого аналітично-діагностичний процес впершу чергу полягатиме у створенні основи для пошуку оптимальних варіантів діяльності, які дозволять фізичній особі-підприємцю у такий скрутний момент, який властивий сьогоденню, працювати та отримувати дохід.

Ключові слова: автоматизація, бухгалтерський обліку, діагностика, оподаткування, підприємець.

ANNOTATION

Pyroh Y. Organizational and practical aspects of accounting and taxation of the activities of individual entrepreneurs. Manuscript of qualifying work. Sumy. 2023.

The qualification work is aimed at substantiating the organizational and practical aspects of accounting and taxation of the activities of individual entrepreneurs, as well as identifying areas for improvement in the context of the research topic, which, from a practical point of view, will improve the accounting support of the financial and economic activities of the business entity under study.

The work summarizes the organizational bases for accounting and taxation of the activities of individual entrepreneurs. The author carried out an organizational and economic characteristic of the business entity under study. It has been established that entrepreneurial activity is carried out by the following types of activities: production of other furniture; non-specialized wholesale trade; wholesale trade in wood, building materials, sanitary equipment; production of kitchen furniture; cargo and automobile transportation; production of furniture for offices and commercial enterprises. The process of accounting support for the activities of an individual entrepreneur has been studied in detail. The taxation system is analyzed from a practical aspect. It has been established that the simplified taxation system is an effective instrument of public policy, which has both its advantages and disadvantages.

The expediency of using specialized software for accounting support of the activities of an individual entrepreneur is substantiated. The software product has been tested from a practical point of view.

It is proposed to use the services of companies offering accounting outsourcing, that is, an accounting service, the obligations for which are assumed by the outsourcer (external company). A list of works that must be performed by outsourcers has been identified. An algorithm has been developed for an entrepreneur to select a company providing accounting outsourcing services. It has been established that the current accounting outsourcing market usually operates in two formats (comprehensive outsourcing - performing all the necessary accounting tasks, drawing up and presenting financial, tax, statistical reporting; outsourcing of individual accounting functions - performing individual accounting tasks or drawing up and reporting).

It has been proven that analytical diagnostic processes are an integral part of enterprise management.

An algorithm has been developed for the analytical and diagnostic processes of the activities of an individual entrepreneur, and the stages of its implementation have been clearly identified. It is specified that in the process of the analytical diagnostic process the analysis should include a detailed study of trends, structure and dynamics of relevant indicators; the assessment should ensure the identification of the main features,

characteristics, parameters; identification should ensure the identification of the reasons for deviations from norms, non-compliance with agreements, reasons for increased costs and decreased income, etc.

It has been proven that the functional mission of the proposed analytical and diagnostic process will primarily be to create a basis for finding optimal activity options that will allow an individual entrepreneur to work and earn income in such a difficult moment, which is inherent in today.

Key words: automation, accounting, diagnostics, taxation, entrepreneur.

ЗМІСТ

	ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1	ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ- ПІДПРИЄМЦІВ	13
	1.1 Податки: сутність, функції та їх елементи	13
	1.2 Нормативне регулювання та особливості оподаткування діяльності ФОП	18
	1.3 Особливості організації обліку діяльності ФОП	23
РОЗДІЛ 2	ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ»	28
	2.1 Характеристика діяльності ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ»	28
	2.2 Обліковий супровід діяльності ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ»	33
	2.3 Оподаткування ФОП	38
РОЗДІЛ 3	НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНО- ДІАГНОСТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП	44
	3.1 Автоматизація облікового супроводження діяльності ФОП	44
	3.2 Бухгалтерський аутсорсинг – послуга з ведення обліку ФОП	54
	3.3 Аналітично-діагностичні процеси діяльності ФОП в умовах автоматизації	60
	ВИСНОВКИ	68
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність теми. Діюча в Україні податкова система наразі не влаштовує ані бізнес, ані державу. Перший сплачує податки – виступаючи податковим агентом споживачів та найманих працівників, але при цьому беручи на себе весь тягар адміністрування, яке на його думку є більшою перешкодою для діяльності та розвитку, ніж самі податкові ставки. Друга сторона скаржиться на масове ухилення від сплати податків та їхню «мінімізацію» усіма доступними засобами та способами, що всвою чергу тягне за собою «недоотримання доходів бюджету», як називають це явище урядовці.

Податкову систему можна охарактеризувати як конфіскаційну систему, що означає наступне, держава в особі своїх представників визначає хто і скільки їй має сплатити. З точки зору інституційної економіки це є типовим проявом феномену, згідно з яким одні й ті самі формальні інституції (закони) по-різному працюють в залежності від неформальних.

Розвиток підприємництва визначається станом і рівнем ринкових відносин, насамперед, наявністю необхідних умов для свободи приватного сектора в економіці. Таким чином, підприємницька діяльність стає невід’ємним атрибутом ринкового господарства. Однією із форм підприємницької діяльності є фізична-особа підприємець. На сьогодні, вона посідає пріоритетне становище як учасник ринкових відносин та з іншого боку, як соціальний інструмент для реалізації потреб через призму легальної підприємницької діяльності.

Існує значна кількість проблемних питань щодо документального відображення процесів діяльності фізичних осіб-підприємців у бухгалтерському обліку.

Аналіз сучасного стану теорії та практики бухгалтерського обліку дає нам підстави стверджувати, що в умовах розвитку ринкової економіки держави ускладнюються внутрішньогосподарські та зовнішні зв’язки суб’єктів господарювання, а це, в свою чергу, відкриває назрілі, невирішені завдання. З метою розв’язання даних завдань необхідно перш, за все забезпечити формування

єдиних науково-теоретичних підходів щодо удосконалення бухгалтерського обліку. Важливим елементом даного процесу є належна організація бухгалтерського обліку, яка повинна в повній мірі відповідати принципам діючого українського законодавства, забезпечити адаптацію обліку до вимог сьогодення та законодавства Європейського Союзу (ЄС), враховувати інформаційні потреби суб'єктів господарювання. Система бухгалтерського обліку є важливою частиною загальної інформаційної системи, це пов'язано з тим, що вона побудована на єдиній методологічній основі, що дає можливість адекватно відображати діяльність підприємства, сформулювати достовірні дані про майновий і фінансовий стан на макрорівні, здійснювати економічний аналіз та постійний контроль для прийняття управлінських рішень. Разом з тим, бухгалтерський облік набуває стратегічного напрямку. Для забезпечення оптимального ефективного результату функціонування системи бухгалтерського обліку на рівні окремо взятого підприємства, доцільно враховувати особливості його діяльності та організаційної структури суб'єкта в цілому. Рівень прийняття управлінських рішень в значній мірі залежить від того, як організований бухгалтерський облік на підприємстві, як він виконує покладені на нього функції. Організація бухгалтерського обліку – це цілеспрямоване впорядкування та вдосконалення механізму, структури і процесів бухгалтерського обліку в умовах діяльності конкретного суб'єкта господарювання.

Фундаментальні дослідження організації бухгалтерського обліку діяльності фізичних осіб-підприємців відображені у наукових працях таких вчених та практиків: Гусєв А. [3], Кучерук І. [7], Кір'як С. [7], Козинець А. [7], Луценко І. [8], Марченко Т. [10] та ін.

Зазначені вчені та практики власними науковими працями здійснили вагомий внесок в розвиток питань щодо оподаткування діяльності фізичних-осіб підприємців. Проте, на сьогодні досліджувана проблематика залишається також актуальною і потребує подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковою темою. Кваліфікаційна робота виконувалася в межах науково-дослідної теми Сумського національного аграрного університету кафедри обліку і оподаткування: «Теоретико-методологічні та практичні аспекти

організації обліку і оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки (номер держ. реєстрації 0119U102486)».

Мета і завдання дослідження. Мета написання кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні організаційно-методичних та практичних аспектів обліку діяльності фізичної-особи підприємця, а також ідентифікації пріоритетних напрямів щодо вдосконалення організації обліку зазначених суб'єктів підприємництва.

Для досягнення мети в роботі поставлені для вирішення наступні завдання:

- узагальнити організаційні основи обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців;
- охарактеризувати діяльність фізичної-особи підприємця;
- конкретизувати питання щодо облікового супроводу фізичної-особи підприємця;
- охарактеризувати особливості оподаткування діяльності фізичної-особи підприємця;
- ідентифікувати напрями удосконалення облікового супроводження діяльності фізичної-особи підприємця;
- проаналізувати доцільність використання бухгалтерського аутсорсингу у якості послуг з ведення обліку ФОП;
- конкретизувати аналітично-діагностичні процеси діяльності ФОП в умовах автоматизації

Об'єктом дослідження є система організації бухгалтерського обліку діяльності фізичних осіб-підприємців.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку фізичних осіб-підприємців.

Методи дослідження. Виконання кваліфікаційної роботи базувалося на використанні системи загальних методів наукового дослідження (аналізу, групування, дедукції, індукції, історичного, порівняння, узагальнення та ін.). Крім того, були застосовані прийоми формальної логіки.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять нормативні документи, наукові праці вітчизняних вчених, практиків, дані річної податкової звітності фізичної особи-підприємця.

Елементи наукової новизни. Результати наукового дослідження мають елементи наукової новизни і полягають в наступному:

удосконалено:

- процес облікового супроводження діяльності фізичної особи-підприємця, в основу якого покладено складання в автоматизованому режимі первинних документів, якими оформлюватимуться господарські операції щодо придбання та витрачання матеріалів, реалізації готових виробів, а також узагальнення облікових даних у межах ідентифікованих бізнес-процесів у формах стандартної звітності;

набуло подальшого розвитку:

- обґрунтування особливостей ведення бухгалтерського обліку з залученням організацій, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу, з чіткою конкретизацією переліку робіт, які повинні виконувати аутсорсери для облікового супроводу діяльності фізичної особи-підприємця;

- розробка аналітично-діагностичного процесу в умовах автоматизації, який дозволяє сформулювати основи для пошуку оптимальних варіантів діяльності, які дозволять фізичній особі-підприємцю у такий скрутний момент, який властивий сьогоденню, працювати та отримувати дохід;

- узагальнення організаційний основ обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців з чіткою конкретизацією сутності та функцій податків, особливостей нормативного регулювання питань облікового супроводу діяльності фізичних осіб-підприємців та характеристикою облікової документації.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи можуть бути прийняті до впровадження в освітній процес в контексті викладання облікових дисциплін, а також в практичну діяльність досліджуваного суб'єкта підприємницької господарювання.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною працею, наукові положення та висновки, які представлені в праці, одержані здобувачем вищої освіти особисто. Принципи академічної доброчесності дотримані.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 15th International scientific and practical conference (Chicago, USA, 2022), Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 16th International scientific and practical conference (Chicago, USA, 2022).

Публікації. Основні результати кваліфікаційної роботи викладено в 2 наукових працях загальним обсягом 0,5 ум. друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи - 75 сторінок, робота містить 6 таблиць, 30 рисунків. Список використаних джерел налічує 27 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

1.1 Податки: сутність, функції та їх елементи

Податки – економічна категорії, яка не має однозначної інтерпретації у обліково-економічній літературі. Досліджуючи в історичній ретроспективі підходи до розуміння сутності даної категорії, доцільно зазначити наступне:

- Е. Сакса наполягав на асоціюванні податків з «примус», оскільки громадським обов’язком була сплата податків;
- Ф. Нітті підтримував позицію, що податки – частина багатства громадянина, яка в примусовому порядку повинна бути віддана місцевим та державним органам;
- О.Є Нездойминога вважає, що основним важелем макроекономічного регулювання економіки є податки [12];
- Н.М. Ткаченко дотримується позиції, що податки доцільно розглядати в якості форм фінансових відносин між суспільством та державою, оскільки це спрямоване на забезпечення процесу створення загальнодержавного центрального фонду фінансових ресурсів, які дозволяють державі виконувати її функції [12].

О.А. Магонець [9] пропонує, виходячи з змістовної інтерпретації категорії «податки» розглядати їх з чотирьох позицій:

- філософська, яка забезпечує вірне ототожнення податків, їх ролі у взаємозв’язку із зовнішнім середовищем;
- фінансова, пріоритет якої полягає у тому, що обов’язково потрібно формувати податкову систему держави;
- соціально-економічна пріоритетним вважає перерозподіл ВВП між різними бюджетами та сферами суспільства;

- правова забезпечує регулювання взаємовідносин між платниками податку та державою, визначає раціональні методи управління податковими відносинами [9].

Своєрідного підходу до інтерпретації податків з урахуванням поглядів суспільства пропонує Чинчик А.А., що візуалізовано на рисунку 1.1.

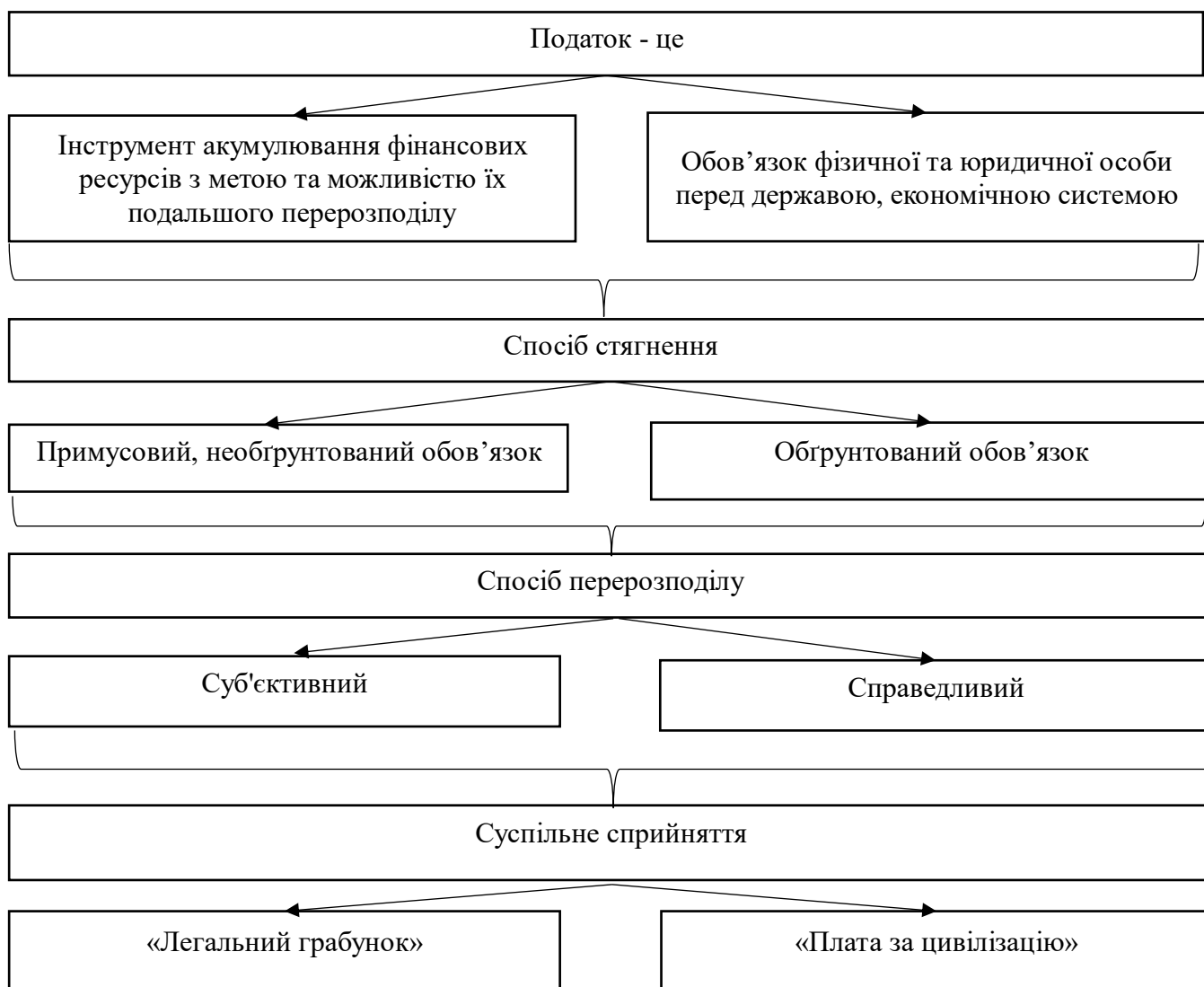

Рисунок 1.1 - Інтерпретації податків з урахуванням поглядів суспільства за пропозицією Чинчик А.А.

**Джерело: складено автором за матеріалами [19].*

Для поглиблення сутності досліджуваної категорії, представимо тлумачення відповідно до ПКУ, а саме: податок - обов'язковий, безумовний платіж до

відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку [14].

У контексті дослідження питання обов'язковості сплати податків вважаємо за доцільне узагальнити на рисунку 1.2 чинники, які представлені у наукових працях вчених щодо сприйняття платниками податку обов'язковості їх сплати з позиції суб'єктивності.

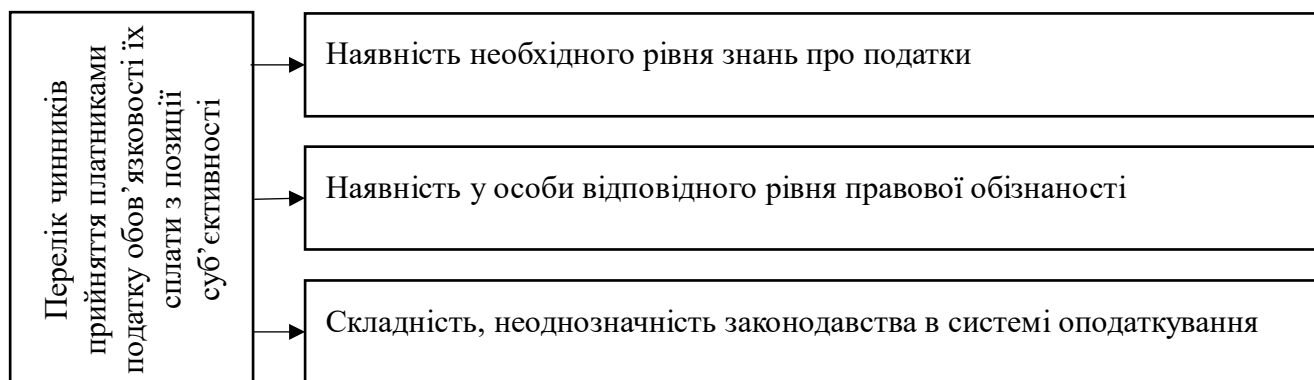

Рисунок 1.2 - Перелік чинників прийняття платниками податку обов'язковості їх сплати з позиції суб'єктивності

**Джерело: складено автором за матеріалами [18].*

Наступний ракурс дослідження буде сфокусований на аналізі пріоритетних функцій, які виконують податки:

- фінансова – передбачає, що завдяки податкам забезпечується не тільки отримання, акумулювання податкових платежів, але й формування дохідної частини бюджету, що, своєю чергою, забезпечує виконання державою соціально-економічних завдань;
- регулююча – проявляється у якості фактору, який стимулює / дистимулює щодо впровадження податків різних видів, зміни бази оподаткування, податкових ставок, податкових пільг для відповідної категорії платників податків, певних видів діяльності;
- контрольна – забезпечує контрольний процес щодо здійснення фінансово-господарської діяльності фізичних та юридичних осіб за допомогою податків, сприяє оптимальній оцінці ефективності податкової системи країни;

- розподільча – спрямована на забезпечення оптимального розподілу фінансових ресурсів до бюджетів різних рівнів: державного та місцевого;
- соціальна – сприяє направленню відповідної частини податків у якості соціальної допомоги до регіонів, відповідно до розроблених, затверджених, введених у дію програм соціального розвитку.

Податки бувають різних видів в залежності від класифікаційних ознак, відповідно, далі представлено їх різновиди:

- 1) залежно від рівня на якому податки встановлюються, скасовуються:
 - загальнодержавні;
 - місцеві;
- 2) залежно від фонду, до якого надходять податки;
 - закріплені;
 - регулюючі;
- 3) залежно від платника:
 - податки з фізичних осіб;
 - податки з юридичних осіб;
 - змішані;
- 4) за формою оподаткування:
 - прямі;
 - непрямі;
- 5) за періодичністю сплати:
 - разові;
 - систематичні;
- 6) за методом оподаткування:
 - прогресивні;
 - пропорційні;
 - регресивні;
- 7) за економічною ознакою:
 - податки на споживання;
 - податки на доходи / прибутки;

- податки на майно;
- податки на ресурси та ін.

Для податків властивим є наявність елементів, які представлені на рисунку 1.3.

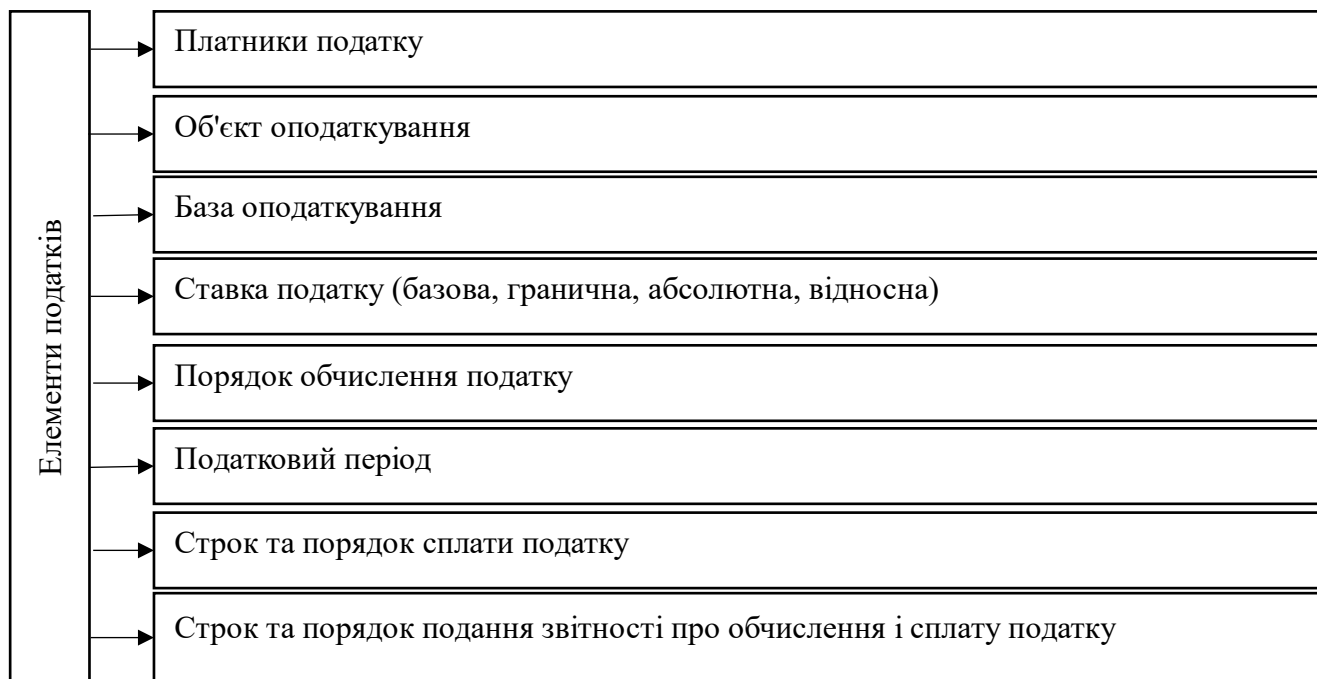

Рисунок 1.3 – Елементи податків

**Складено автором за даними [14].*

Для податків властиві наступні характерні ознаки:

- законність – встановлення та введення податків є виключним правом держави;
- імперативність – юридичні та фізичні особи повинні обов'язково дотримуватися вимог законодавства з питань оподаткування;
- податки вносяться до бюджету;
- нецільовий характер – цільове призначення у податків відсутнє;
- безоплатність – держава не надає платнику будь-який еквівалент сплаченого податку;
- односторонній характер встановлення – одностороння спрямованість у податкових відносинах: від платника до держави;

- безповоротність - податки надходять в бюджет відповідного рівня, використовуються для потреб держави; платники податків мають право на відшкодування частини ПДВ, на податкову знижку;
- регулярність внесення – періодичне внесення податку до бюджету відповідно до встановлених термінів;
- податок до бюджету вноситься тільки у грошовій формі.

2.2 Нормативне регулювання та особливості оподаткування діяльності ФОП

Основним нормативним документом у системі регулювання питань оподаткування є Податковий кодекс України, який ідентифікує загальні положення системи оподаткування та класифікує податки, збори у розрізі загальнодержавних та місцевих; здійснює термінологічне упорядкування ключових термінів, властивих оподаткування; аргументує особливості відповідальності у системі оподаткування; визначає механізм справляння податків відповідного рівня [14].

Враховуючи, що ФОП сплачують також єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ), відповідно, важливим у контексті даного питання є Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», який теж здійснює термінологічне упорядкування ключових термінів, актуальних щодо питань ЄСВ; чітко ідентифікує платників ЄСВ; деталізує порядок нарахування ЄСВ, розрахунку та сплати; конкретизує повноваження Пенсійного фонду України (далі - ПФУ) в контексті питань організації та збору ЄСВ; деталізує призначення, структуру, вимоги до інформаційного наповнення та використання Державного реєстру у розрізі його видів (страхувальник, застрахована особа), а також способів його захисту; конкретизує повноваження ПФУ [16].

Доктрину (систему узагальнених принципів, положень, які допомагають зрозуміти особливості податкової системи) оподаткування доцільно розглядати з методологічного та прикладного підходу, що чітко візуалізовано та охарактеризовано на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Доктрина оподаткування

*Джерело: складено автором за матеріалами [19].

Концептуалізація основ системи оподаткування візуалізована на рисунку 1.5.

Рисунок 1.5 - Концептуалізація основ системи оподаткування

*Джерело: складено автором за даними [14].

Наступний етап дослідження – конкретизація нормативної регламентації щодо оподаткування діяльності ФОП.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених ПКУ, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [14].

Групи платників єдиного податку (далі ЄП):

- 1) перша – це:
 - фізичні особи – підприємці;
 - наймана праця не використовується;
 - роздрібний продаж товарів (на ринках, надання побутових послуг населенню);
 - дохід за календарний рік – не більше 167 розмірів мінімальної заробітної плати на 01.01 податкового року;
- 2) друга – це:
 - фізичні особи – підприємці;
 - господарська діяльність пов’язана з наданням послуг (у т.ч. побутових, виробництво / продаж товарів у ресторанному бізнесі);
 - наймана праця: не використовується або не більше 10 осіб;
 - обсяг доходу: не більше 834 розмірів мінімальної заробітної плати на 01.01 податкового року;
- 3) третя – це:
 - фізичні особи – підприємці; електронні резиденти;
 - наймана праця: не використовується або необмежена щодо осіб, які працюють за трудовим договором;
 - організаційно-правова форма: будь-яка;
 - обсяг доходу за рік: не більше 1167 розмірів мінімальної заробітної плати на 01.01 податкового року;
- 4) четверта – це сільськогосподарські товаровиробники:
 - а) юридичні особи:

- організаційно-правова форма: будь-яка;
- частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік - дорівнює або більше 75 %;

б) фізичні особи-підприємці:

- сфера діяльності: фермерське господарство;
- напрям господарської діяльності: вирощування / відгодування продукції сільського господарства та переробка зазначеної категорії продукції;
- місце проведення господарської діяльності: за місцем реєстрації;
- наймана праця: не використовується;
- члени фермерського господарства: лише члени сім'ї;
- площа сільськогосподарських угідь: не менше 0,5 га, але не більше 20 га [14].

Розміри єдиного податку для ФОП у 2023 році:

- перша група – 268,40 грн / місяць;
- друга група – 1340 грн / місяць;
- третя група:
 - ✓ для неплатників ПДВ – 5 % від суми доходу;
 - ✓ для платників ПДВ – 3 % від суми доходу;
 - ✓ спеціальні 2 % для неплатників ПДВ на час дії воєнного стану;
- четверта група: розмір єдиного податку визначається з 1 га сільськогосподарських угідь / земель водного фонду та % бази становить:
 - ✓ 0,95 для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту);
 - ✓ 0,57 для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях;
 - ✓ 0,57 для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях);
 - ✓ 0,19 для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях;

- ✓ 2,43 для земель водного фонду ставка залишиться на рівні;
- ✓ 6,33 для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди [14, 17].

Відповідно до ст. 4 Закону України Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» однією з категорій платників ЄСВ є: фізичні особи - підприємці, які:

- ✓ використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю, чи за цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою - підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань);
- ✓ фізичні особи, які забезпечують себе роботою самостійно, та фізичні особи, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) [16].

Розмір ЄСВ для ФОП щомісячно складає 22 % від мінімальної заробітної плати (1474 грн / місяця).

Відповідно до вимог ПКУ платники єдиного податку повинні подавати Податкову декларацію платника єдиного податку у якій інформація відображається про діяльність ФОП у залежності від групи, а саме:

ФОП першої та другої групи:

- обсяг отриманого доходу;
- щомісячні авансові внески;
- сума нарахованого, обчисленого та сплаченого ЄСВ.

Крім того, ФОП другої групи повинні у зазначеній декларації окремо відобразити:

- щомісячні авансові внески, визначені п. 295.1 ПКУ;

- обсяг доходу, оподаткований за кожною з обраних ними ставок єдиного податку;
- обсяг доходу, оподаткований за ставкою 15 % (якщо було перевищення обсягу доходу).

ФОП третьої групи у податковій декларації також окремо відображають наступну інформацію:

- обсяг доходу оподатковуваний, для якого необхідно застосовувати обрану ним ставку;
- обсяг доходу, який оподатковується за ставкою 15 % [14, 17].

1.3 Особливості організації обліку діяльності ФОП

Відповідно до чинного законодавства України ФОП також повинні вести облік, задокументувати господарські операції, які здійснюються у процесі підприємницької діяльності.

Актуальною у даному аспекті є ст. 296 ПКУ, зміст якої аргументує наступні особливості ведення обліку для ФОП:

- довільна форма;
- отримані доходи необхідно відображати щомісяця;
- ФОП третьої групи повинні вести облік доходів і витрат від реалізації продукції сільськогосподарського призначення;
- форма ведення обліку доходів та витрат визначається фізичною особою-підприємцем (автоматизована або паперова);
- обов'язкове подання податкової декларації у визначені терміни [14].

Варто відзначити, що при спрощеній системі, необхідно змінювати деякі регістри. Юридичні особи, які облік організовують за спрощеною системою, повинні у практичній діяльності використовувати наступні види журналів:

- журнал обліку активів;
- журнал обліку капіталу і зобов'язань;
- журнал обліку доходів;

- журнал обліку витрат.

Особливістю заповнення представлених журналів є те, що рахунки бухгалтерського обліку у них не фіксується.

З 2021 року ведення книги обліку доходів та витрат для ФОП є не обов'язковим. Проте, вважаємо за доцільне виокремити наступні особливості зазначеної книги:

- даний документ забезпечує визначення ПДФО, який підлягає сплаті до бюджету;

- інформація, яка акумулюється у Книзі обліку доходів є підставою для заповнення та подання щорічної податкової декларації, яка узагальнює дані щодо доходів та обов'язків підприємця сплатити відповідні податки;

- Книга обліку доходів є джерелом інформації для здійснення контролю податковими органами та дозволяє перевірити правильність розрахунку податків, які підлягають сплаті до бюджету;

- у Книзі обліку доходів здійснюються записи щодо готівкових коштів, які надійшли в результаті здійснення підприємницької діяльності у випадках використання касового апарату.

13.05.2021 р. Міністерство Фінансів України затвердило актуальний формат Книги обліку доходів для ФОП, який узагальнював нові розділи, призначені для відображення амортизації на необоротні активи, що, своєю чергою, дозволяло підвищити точність фінансових результатів [17].

Актуальним питанням для ФОП є вірна організація товарного обліку, адже практично чітка інформація про фактичну наявність цінностей дозволить уникнути ситуацій, які можуть бути пов'язані з реалізацією товару, якого вже не існує. Тому нагальним питанням для дослідження є організація товарного обліку, який дозволить в оперативному режимі отримати достовірну інформацію про фактичну наявність відповідного товару, який забезпечить дотримання кореляції між обліковою і фактичною наявністю цінностей.

Переваги якісно організованого складського обліку:

- чіткість відстежування процесу переміщення товару;

- зручність організації інвентаризаційного процесу;
- мінімізація випадків нестач, лишків, пересортиць, помилок у облікових записах;
- зручність здійснення планування закупівель;
- можливість відстежування товарів, які швидко реалізуються, що, своєю чергою, забезпечує аналіз попиту та пропозиції.

Товарний облік можна вести за допомогою спеціалізованих програмних продуктів або просто використовувати Excel.

В залежності від групи ФОП та кількості працюючих, але доцільно на практиці розглянути можливість призначення матеріально-відповідальної особи, яка буде обізнана з процесом документального супроводу надходження, вибуття товарів. Для чіткості визначення функціональних обов'язків МВО необхідно розробити внутрішню інструкцію та укласти договір про повну матеріальну відповідальність.

Всі господарські операції, які пов'язані з товарами повинні документально підтверджуватися, наприклад, використовувати один з варіантів бухгалтерських документів:

- накладні (товарні, прибуткові, видаткові);
- накладна на повернення;
- товаро-транспортна накладна;
- митні декларації;
- акти приймання-передачі на відповідальне зберігання;
- акти закупівлі;
- накладна на внутрішнє переміщення;
- чеки та інші документи, які підтверджують факт оплати.

У процесі дослідження доцільно також наголосити на важливості інвентаризації. Беззаперечно, у жодному нормативному документі не зафіксовано, що ФОП зобов'язаний проводити інвентаризацію. Проте, враховуючи важливість інвентаризаційного процесу, доцільно також рекомендувати періодично проводити.

Інвентаризація буде проводитися у вільному порядку, якщо склад інвентаризаційної комісії не затверджений керівником (у випадку відсутності потреби).

Результати інвентаризації можна оформлювати документами у довільній формі, або ж використати наступні форми документів за затвердженими бланками:

- інвентаризаційний опис;
- акт інвентаризації;
- порівняльна відомість;
- результати інвентаризації (протокол інвентаризації).

Методика проведення інвентаризації наступна:

- 1) перерахунок товарів, заповнення інвентаризаційного опису;
- 2) звірка облікових даних з даними інвентаризаційного опису;
- 3) заповнення відомість обліку результатів;
- 4) оцінка результатів інвентаризації та прийняття відповідних рішень.

Періодичність інвентаризації для ФОП не встановлена, але бажано хоча б раз на рік, перед закриттям періоду.

У таблиці 1.1 охарактеризовані види товарного обліку.

Таблиця 1.1 – Види товарного обліку

Вид товарного обліку	Характеристика	Для яких ФОП підходить
Номенклатурний	Для обліку кожної партії товару	Підприємцям, які мають невеликий обсяг та асортимент товару, книжковий бізнес тощо
Сортовий	Для обліку товарів, які зберігаються групами	Підприємцям, бізнес яких пов'язаний з продажем квітів
Партійний	Для обліку товарів за окремими партіями	Підприємцям, бізнес яких пов'язаний з продажем овочів, фруктів
Партійно-сортний	Для обліку товарів, які зберігаються за партіями, розподіляються за сортами	

**Джерело: складено автором за матеріалами: [4].*

У даному пункті роботи вважаємо за доцільне навести загальну матрицю оцінки спрощеної системи оподаткування (ССО), яка передбачатиме перелік питань у межах яких будуть подані відповідні обґрунтування (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Матриця оцінки ССО

Питання	Обґрунтування
Мета ССО	Розвиток малого бізнесу, зменшення безробіття, мінімізація рівня соціальної напруги
Цільова аудиторія	ФОП, діяльність яких відповідає критеріям, передбаченим нормам ПКУ
Принципи нарахування єдиного податку	Відповідно до вимог ПКУ
Диференціація податкового навантаження для різних підприємств	Суб'єкти підприємницької діяльності можуть відрізнятися за наступними показниками: -обсяг та структура витрат; -обсяг та структура доходів; - прибутковість та ін.
Контроль за дотриманням ССО	Здійснює Державна податкова служба України
Термін дії спрощеного оподаткування	Вирішується на державному, законодавчому рівні
Очікувані економічні ефекти спрощеного оподаткування	Для визначення ефекту від впровадження ССО необхідно проводити постійний моніторинг, оскільки даний показник може коливатися у різних напрямках

Аналізуючи досвід зарубіжних країн щодо організації обліку за ССО, варто зазначити, що у розвинених країнах намагаються максимально спростити обліковий процес за допомогою наступних методів:

- одинарний запис господарських операцій;
- скорочення звітів;
- зменшення термінів періодичності звітування;
- спрощення структури звітів (мінімізація кількості показників) та ін.

Підводячи підсумки даного дослідження важливо зазначити, що на сьогодні ССО є універсальним інструментом підтримки розвитку підприємства. Дана ССО – це фіскальний інструмент, який забезпечує збереження соціальної стабільності. Оцінка позитивних та негативних наслідків використання ССО – питання дискусійне, оскільки відсутня універсальна методика, яка забезпечить об'єктивність. Проте, беззаперечним є факт, що у сучасних турбулентних економічних відносинах, умовах війни ССО сприяє підтриманню фінансової стабільності фізичних осіб, при цьому позитивним моментом є підтримка Міністерства цифрової трансформації України, які розробили універсальний додаток в Дії.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ»

2.1 Характеристика діяльності ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ»

ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» зареєстрований за адресою м. Суми, вулиця Лядова, 36. Підприємницьку діяльність зазначений підприємець може здійснює за 6 видами, що візуалізовано на рисунку 2.1.

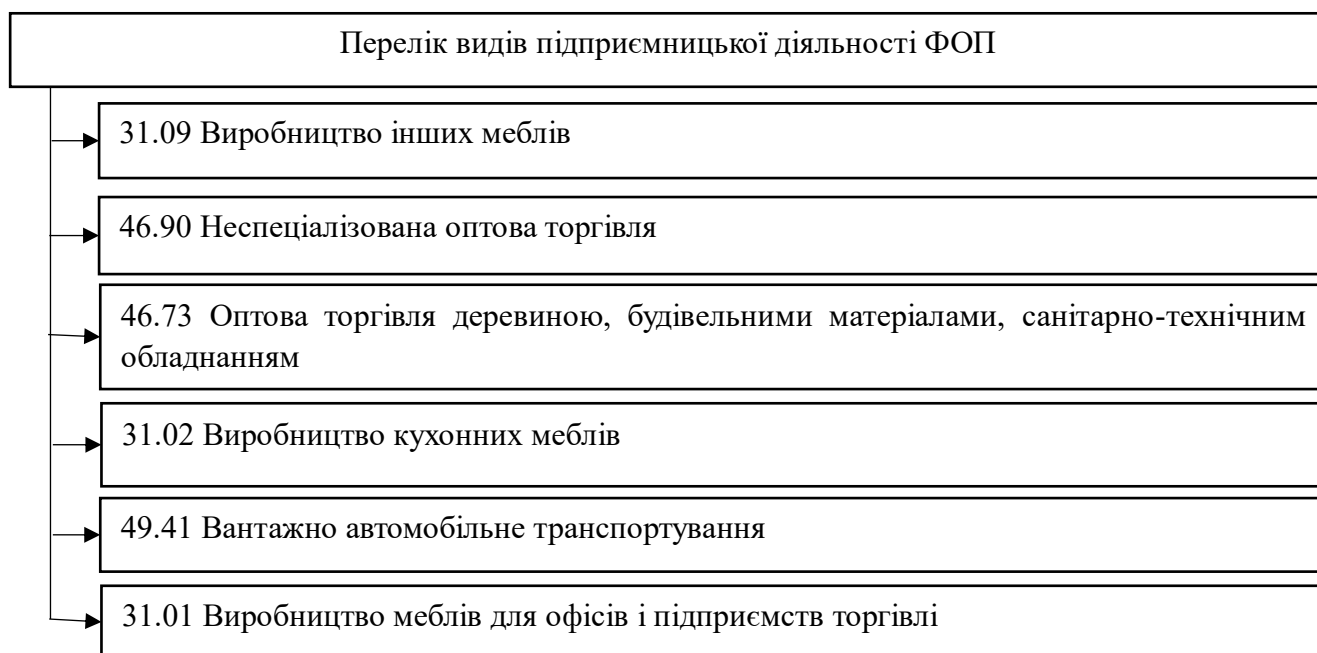

Рисунок 2.1 - Перелік видів підприємницької діяльності ФОП

**Джерело: складено автором за інформацією з податкової декларації ФОП.*

ФОП перебуває на обліку у таких інстанціях:

- Головному управлінні регіональної статистики;
- Державній податковій службі.

Досліджуваний ФОП є платником єдиного внеску, тому актуальним є аналіз авансових внесків, які відносяться до показників господарської діяльності в частині

платника єдиного податку, які за два досліджувані роки (2021 та 2022) подані в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Авансові внески ФОП, грн.

Звітні періоди	2021 рік	2022 рік	Відх +, - 2022 р. від 2021 р.
1 квартал	1116,90	1251,90	+135,00
2 квартал	1116,90	1251,90	+135,00
3 квартал	1116,90	1251,90	+135,00
4 квартал	1116,90	1251,90	+135,00

**Джерело: складено автором за інформацією з податкової декларації ФОП.*

Дані таблиці 2.1 засвідчують, що за кожний квартал розмір авансових внесків незмінний. Якщо порівнювати значення аналізованого показника за роками, то доцільно зафіксувати, що у 2022 році авансові внески за квартал склали 1251,90 грн., що на 135,00 грн більше порівняно з 2021 роком.

Діяльність ФОП спрямована на отримання доходу, інформацію про який візуалізовано на рисунку 2.2.

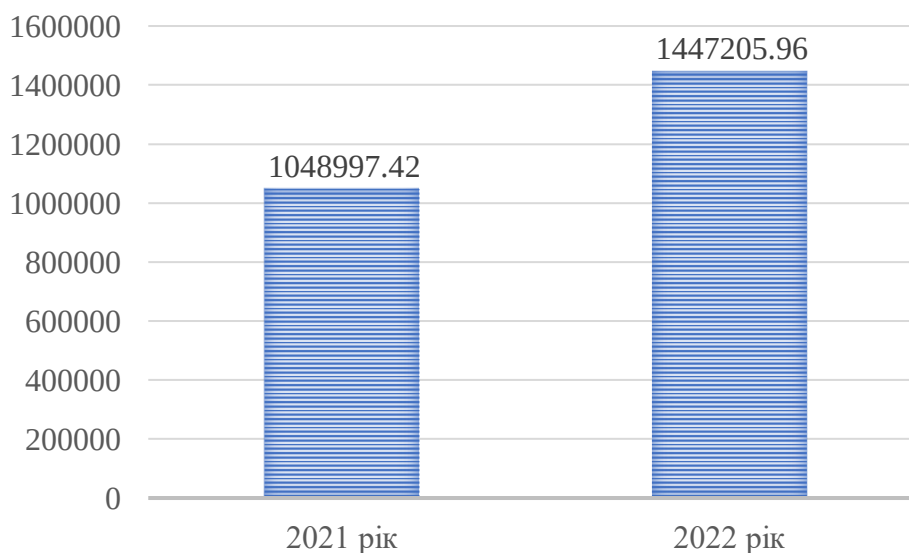

Рисунок 2.2 – Загальна сума доходів, грн

**Джерело: складено автором за інформацією з податкової декларації ФОП.*

Інформація, візуалізовано на рисунку 2.2 засвідчує, що у 2022 році суб'єктом підприємницької діяльності було отримано доходу на суму 1447205,96 грн., що на

398208,54 грн. більше у порівнянні з 2021 роком, так як у даному періоді зазначений показник був рівний 1048997,42 грн.

ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» свою діяльність спрямовує на виробництво меблів. До прикладу, перелік меблів з складовими компонентами, які виробляються та реалізуються замовникам:

1) стіл:

- стільниця;
- шафа для системного блоку;
- перегородки зі скла;
- профіль алюмінієвий вертикальний;
- профіль алюмінієвий горизонтальний;

2) кутовий стіл:

- стільниця;
- перегородка зі скла;
- перегородка з ДСП;
- профіль алюмінієвий вертикальний;
- профіль алюмінієвий горизонтальний;

3) стіл головного оператора:

- стільниця;
- шафа для системного блоку;
- перегородка зі скла;
- перегородка з ДСП;
- профіль алюмінієвий вертикальний;
- профіль алюмінієвий горизонтальний;
- профіль алюмінієвий кутовий правий;
- профіль алюмінієвий кутовий лівий;

4) письмовий стіл:

- стільниця;
- тумба для паперів;
- бокова стінка з перегородкою;

5) стіл з підставкою:

- стільниця;
- тумба для паперів;
- бокова стінка з перегородкою;
- підставка до столу для двох осіб;

6) мобільна тумба;

7) стіл з надбудовою з ЛДСП з тумбою для паперів.

Виробництво даної продукції потребує її реалізації, що, своєю чергою, створює підстави для участі у тендерах. Участь у тендері передбачає обов'язкову реєстрацію на електронному майданчику. Для участі у тендері подається наступний перелік документації:

- свідоцтво про реєстрацію ФОП;
- виписка з єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- свідоцтво платника єдиного податку;
- специфікація товарів, які є підставою для участі у тендері (оформлюється у табличному форматі, детально зазначається інформація про товар з деталізацією складових компонент, фіксується кількість товару, одиниці виміру, ціна товару (в т.ч. у розрізі складових компонент) без ПДВ та на суму ПДВ, загальна вартість товару, підпис та печатка ФОП).

У встановлені терміни зазначена вище документація подається в електронному форматі до авторизованого майданчика та фіксується пропозиція підприємця. При безпосередньому проведенні тендеру розкриваються ціни учасників, електронна система здійснює їх ранжування за ступенем зменшення. Тендер передбачає 3 етапи. Третій етап – завершальний, він передбачає визначення переможця. На електронному майданчику переможця публікується інформація про те, що замовник має намір укласти договір.

Досліджуваний підприємець 55 разів брав участь у публічних закупівлях, при цьому 46 публічних закупівель були успішні, які супроводжувалися заключенням договорів та отриманням відповідної оплати за реалізований товар.

У таблиці 2.2 представлено інформацію про результати участі ФОП у публічних закупівлях.

Таблиця 2.2 - Результати участі ФОП у публічних закупівлях

Рік	Замовник	Очікувана вартість, грн	Вартість за договором, грн
1	2	3	4
2022	КНП «ЦПМСД № 1» СМР	49990,00	49990,00
2021	Сумський ДНЗ № 26 «Ласкавушка»	1500,00	1500,00
		12000,00	12000,00
		10133,00	10133,00
	Управління освіти і науки СМР	5000,00	5000,00
	Відділ культури СМР	9999,00	9999,00
		26995,00	26995,00
2020	Сумський ДНЗ (ясла-садок) № 2 «Ясочка»	9700,00	9700,00
	СДУ	245000,00	239550,00
		15500,00	15500,00
		97000,00	97000,00
		13830,00	13830,00
		78440,00	78440,00
		13362,00	13362,00
		13860,00	13860,00
		14850,00	14850,00
		75150,00	75150,00
	Сумський ДНЗ (ясла-садок) № 7 «Попелюшка»	8000,00	8000,00
	Сумський ДНЗ (центр розвитку дитини) № 14 «Золотий півник»	16800,00	1680,00
	КНП «ЦПМСД № 1» СМР	7200,00	7200,00
2019	СДУ	12000,00	12000,00
		28800,00	28800,00
	СПШ № 28 СМР	84790,00	84790,00
	Відділ культури СМР	7000,00	7000,00
		5000,00	5000,00
		15000,00	15000,00
		25000,00	25000,00
	СДУ	550000,00	538604,00
		6700,00	6700,00
		9900,00	9900,00
		29800,00	29800,00
		23100,00	23100,00
		6400,00	6400,00
2018		39674,00	39674,00
		571000,00	559600,00
		369716,00	369716,00
		99000,00	99000,00
	СПШ № 28 СМР	196000,00	193500,00
2017	СДУ	2962,00	2222,00
		2158,00	2158,00

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
		4740,00	4740,00
		190000,00	143900,00
		22270,00	22270,00
		3860,00	3860,00

**Джерело: складено автором за даними [http://surl.li/nlpek].*

Дані таблиці 2.2 дозволяють констатувати, що протягом 2017-2022 років найбільше договорів про придбання меблів було заключено між ФОП та СДУ, Сумським ДНЗ № 26 «Ласкавушка» та Відділом культури СМР. Варто також зазначити, що у процесі публічних закупівель та виконанні договірних зобов'язань вартість за договорами була менша ніж очікувана вартість за укладеними договорами ФОП з СДУ, а саме: у 2020 році знижка склала 2,2%, у 2019 році – 2,1%, у 2018 році – 2 %, у 2017 році – 1,3% та 24,3 %.

Результати проведення організаційно-економічної характеристика діяльності ФОП дозволяють зазначити, що на сьогодні обсяги виробництва та реалізації вироблених меблів істотно зменшилися, у 2023 році підприємець не брав участі у процесі публічних закупівель, кількість укладених договорів істотно зменшилася у звітному році порівняно з іншими роками. Причинами даної ситуації є військова агресія росії, дистанційний формат роботи закладів освіти. Відповідно, досліджуваному суб'єкту підприємницької діяльності доцільно переглянути стратегію діяльності, розширити асортимент виробляємих виробів та ін.

2.2 Обліковий супровід діяльності ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ»

Детальний аналіз з практичної позиції підходу досліджуваного ФОП дозволяє зазначити, що обліковий супровід діяльності здійснюється, але мають місце певні недоліки, для ліквідації яких будуть у третьому розділі роботи запропоновані відповідні пропозиції щодо удосконалення.

Варто наголосити, що на сьогодні ФОП повинен вести облік, про що чітко задекларовано у нормативних документах України (рисунок 2.3).

Рисунок 2.3 - Нормативна регламентація обов'язкового ведення бухгалтерського обліку ФОП

**Джерело: складено автором за матеріалами [1; 2].*

Беззаперечно, ФОП застосовує примітивний підхід до ведення обліку. Програмного забезпечення спеціалізованого немає, загальні підходи щодо ведення обліку не задекларовані в жодному локальному нормативному документі (хоча на сьогодні розробка облікової політики для ФОП не є обов'язковою), документи бухгалтерського обліку заповнюються за допомогою Word. Це все в загальній сукупності є трудомістким і знижує рівень належного акумулювання інформації про діяльність підприємця. Використання послуг бухгалтера не передбачено.

У процесі закупівлі матеріалів для здійснення виробництва продукції, яка потім реалізується, документами, які підтверджують факт придбання є накладна.

Накладна відображає наступну інформацію:

- назва підприємства постачальника;
- адреса постачальника;
- розрахунковий рахунок постачальника;
- назва платника;
- розрахунковий рахунок платника;
- інформація про придбаний товар (найменування, одиниці виміру, кількість, ціна та сума).

Розрахунки (оплату за продукцію) здійснює суб'єкт підприємницької діяльності за допомогою картки, відповідно після придбання матеріальних цінностей всі чеки, які засвідчують факт оплати, зберігаються.

Раніше (до повномасштабного військового вторгнення росії) підприємець при закупівлі сировини великими партіями для здійснення оплати використовував Платіжну інструкцію, яка забезпечувала ініціювання оплати за товар, яку оформлювали в паперовому форматі.

Реквізитами платіжної інструкції є:

- 1) номер та дата створення;
- 2) дата отримання;
- 3) дата валютування;
- 4) інформація про платника:
 - назва платника;
 - рахунок платника;
 - фактичний платник;
 - унікальний ідентифікатор платника;
- 5) інформація про одержувача коштів:
 - назва одержувача;
 - рахунок одержувача;
 - фактичний одержувач;

- унікальний ідентифікатор одержувача;
- 6) сума;
- 7) призначення платежу;
- 8) підпис платника;
- 9) печатка платника.

Для відпуску продукції замовникам використовується рахунок. Даний документ виписується на кожну партію відвантаженого товару та фіксує інформацію за наступними реквізитами:

- 1) інформація про постачальника у такому форматі:
 - назва постачальника (ФОП «НІКОЛЕНКО В.П.»);
 - адреса постачальника (м. Суми, вул. Лядова, 36);
 - номер розрахункового рахунку з деталізацією банківської установи (у досліджуваного підприємця банківський рахунок відкритий у філії АТ «Кредобанк»);
 - МФО;
 - ЄДРПОУ;
 - номер телефону постачальника;
- 2) інформація про покупця (подається у аналогічному форматі до інформації про постачальника);
- 3) інформація про товар:
 - найменування;
 - одиниці виміру;
 - кількість;
 - ціна;
 - сума в розрізі кожного виду товару;
 - загальна сума;
 - підпис ФОП.

Враховуючи, що досліджуваний підприємець у переважній більшості реалізує товари представникам бюджетних установ, бере участь у публічних закупівлях, відповідно, процес розрахунків з покупцями здійснюється за

допомогою використання поточного рахунку, що відкритий у філії АТ «Кредобанк». Варто також зазначити, що бюджетні установи, які здійснюють придбання товару, кошти перераховують на підставі платіжної інструкції. Оплата за продукцію відповідно до умов договорів здійснюється 100 % однією сумою, підхід щодо застосування попередньої оплати не застосовується.

Для чіткості контролювання доходів та витрат щомісяця банківська установа надає банківську виписку, яка дозволяє за кожен день (у випадку наявності руху коштів) відслідкувати надходження та витрачання коштів, зокрема реквізити даного документу відображають наступну інформацію:

- дата здійснення господарської операції;
- сума надходжень коштів в розрізі контрагентів;
- сума витрачання / списання коштів в розрізі контрагентів;
- призначення платежу;
- контрагент;
- вид операції (оплата постачальнику, оплата покупця та ін.);
- залишок коштів на початок дня;
- загальна сума надходжень грошових коштів;
- загальна сума витрачання грошових коштів;
- залишок коштів на кінець дня.

Також у довільній формі ФОП у ручному форматі веде Книгу обліку доходів та витрат. Можна вважати, що дана книга є своєрідним узагальненням всіх господарських операцій, які відбуваються у ФОП та забезпечують отримання доходів та витрат. До 2021 року ведення даної книги було обов'язковим, але на сьогодні ФОП для зручності та оперативності отримання інформації про господарські операції, використовує зазначений документ.

Книга обліку доходів та витрат ФОП узагальнює наступну інформацію:

- дата;
- сума отриманого доходу в розрізі кожного контрагенту;

- сума повернених коштів контрагенту (хоча даний реквізит в практичній діяльності ФОП використовується у випадку, якщо розрахунки з покупцями, які не є представниками бюджетних установ);
- загальна сума отриманого доходу;
- сума витрат;
- назва документу, який підтверджує наявність понесених витрат;
- витрати зі сплати єдиного податку;
- витрати зі сплати ЄСВ;
- загальна сума витрат;
- сума чистого оподаткованого доходу.

Резюмуючи процес облікового супроводження діяльності ФОП варто наголосити, що актуальними для удосконалення є наступні пропозиції:

- обґрунтування та практична візуалізація облікового супроводу діяльності ФОП з використанням програмного забезпечення;
- обґрунтування доцільності використання автоматизованого підходу до аналітично-діагностичного процесу діяльності ФОП;
- запропонування бухгалтерського аутсорсингу в якості послуги щодо облікового супроводу діяльності ФОП.

2.3 Оподаткування ФОП

ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» виступає в якості суб'єкта підприємницької діяльності другої групи, що підтверджено Свідоцтвом про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця, Випискою з єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, Свідоцтвом платника єдиного податку. За період своєї діяльності зазначений бізнес-суб'єкт не змінював групу оподаткування єдиним податком.

У практичному аспекті застосовується підхід щодо оподаткування, який задекларований у розділі XIV «Спеціальні податкові режими», глава 1 «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності».

На рисунку 2.4 подано характеристику системи оподаткування єдиним податком ФОП 2 – ї групи, яка чітко корелює з нормами основного нормативного документа в частині оподаткування, а саме ПКУ.

Рисунок 2.4 - Характеристика системи оподаткування єдиним податком ФОП 2 – ї групи

**Джерело: складено автором за даними [14] та ФОП/*

Податкова декларація платника єдиного податку передбачає для ФОП фіксування інформації за наступними реквізитами:

- 1) податковий період (фіксується позначкою квартал / рік);
- 2) інформація про податкову службу в регіоні;
- 3) ПІБ платника єдиного податку;
- 4) адреса, за якою зареєстрований ФОП;
- 5) реєстраційний номер ФОП;
- 6) перелік показників за видами підприємницької діяльності;
- 7) розмір щомісячний авансових внесків в розрізі чотирьох кварталів (у гривнях);
- 8) обсяг доходу;
- 9) визначення по єдиному податку суми зобов'язань, зокрема фіксується інформація щодо суми доходу за податковий період, ставки податку, сума єдиного податку, що нарахована за податковий період, сума податку, яку ФОП повинен сплатити до бюджету;
- 10) у випадку наявності помилок, передбачений спеціальний розділ, який дозволяє самостійно ФОП виправити помилки та визначити податкове зобов'язання.

Податкову декларацію фізична особа, яка здійснює сплату податку.

У таблиці 2.3 зафіксована інформація про єдиний податок ФПО 2 – ої групи у 2023 та 2024 роках.

Таблиця 2.3 - Єдиний податок ФПО 2 – ої групи у 2023 та 2024 роках

Роки	Обмеження, пов'язані з видом діяльності, грн	Кількість працівників, осіб	Ставки податку грн/міс	Звітний період
2023	5587800*	Не більше 10	1340**	Рік
2024	5921400*		1420**	

Примітки: * 834 мінімальних зарплат на 01.01;

** не більше 20% мінімальної зарплати на 01.01

*Джерело: складено автором.

Варто відзначити, що досліджуваний представник підприємницької діяльності дотримується норм законодавства у частині оподаткування, про що свідчать наступні факти:

1) ФОП зареєстрований, своєчасно здійснює звітування та подання податкових декларацій;

2) алгоритм розрахунку єдиного податку дотримується;

3) податок сплачується відповідно до визначених ПКУ термінів;

4) документи, які засвідчують виконання податкового обов'язку ФОП, зберігаються;

5) реалістичне відображення доходів;

6) у випадку необхідності, представник ФОП, розуміє необхідність надання на запит податкових органів уточнюючої інформації про підприємницьку діяльність.

Крім єдиного податку, ФОП сплачує єдиний соціальний внесок (далі - ЄСВ), оскільки відповідно до норм чинного законодавства, особа не має підстав для звільнення від його сплати (не є пенсіонером за віком / інвалідністю).

Для ФОП 2 ої групи розмір ЄСВ за місяць:

- з 1 січня 2022 - 1430,0 грн.;
- з 1 жовтня 2022 - 1474,0 грн.

Тобто, ставка ЄСВ – 22 %.

Існує три альтернативні варіанти сплати ФОП ЄСВ, а саме:

- 1) за місяць;
- 2) щоквартально:
 - 1 квартал – до 19 квітня поточного року;
 - 2 квартал – до 19 липня поточного року;
 - 3 квартал – до 19 жовтня поточного року;
 - 4 квартал – до 19 січня наступного року;
- 3) за рік.

Особливість звітування полягає в тому, що звітуватися потрібно один раз на рік, за 2023 році - не пізніше 9 лютого 2024 року.

Для звітування ФОП 2-ої групи щодо сплати ЄСВ потрібно заповнити додаток 1 Податкової декларації платника єдиного податку фізичної особи-підприємця. У зазначеному додатку фіксується наступна інформації щодо сплати ЄСВ:

- 1) реєстраційний номер платника податку;
- 2) ПІБ платника ЄСВ;
- 3) фіксується відповідної позначкою, що податковий період – рік (наприклад, 2022 рік);
- 4) ідентифікується код основного виду діяльності;
- 5) деталізується інформація щодо терміну перебування ФОП на спрощеній системі оподаткування;
- 6) у розрізі кожного місяця відображається визначення суми ЄСВ, яка підлягає до сплати, а саме: підприємець самостійно визначає дохід, який буде ураховано у процесі розрахунку ЄСВ, ставку ЄСВ (22%), фіксується розрахована сума ЄСВ;
- 7) ПІБ та підпис платника ЄСВ.

ФОП подає податкову декларацію через електронний кабінет у електронному форматі. Для цього у підприємця є електронний цифровий підпис, за допомогою якого він здійснює вхід до «Електронного кабінету платника податків». Варто відзначити, що електронний кабінет платника податку використовується не тільки для звітування, оскільки його функціональні можливості значно розширені, відповідно, у випадку необхідності, що є актуальним у сучасних динамічних умовах щодо оподаткування та звітування.

Основними можливостями електронного кабінету платника податків є:

- 1) заповнення / подання / перевірка податкової декларації;
- 2) надсилання податковому консультанту звернення та отримання відповіді;
- 3) можливість звернення у випадку наявності технічної помилки;
- 4) проведення перевірки розрахунків платника з бюджетом відповідного рівня;
- 5) акумулювання інформації про платника податку у формі документу.

Підводячи підсумки щодо оподаткування ФОП з практичної позиції можна зробити наступні висновки:

1) застосування спрощеної системи оподаткування доцільно розглядати в якості дієвого інструменту державної політики, що має як свої переваги, так і недоліки;

2) діючий в Україні підхід щодо спрощеної системи оподаткування також здійснює вагоме податкове навантаження на підприємців, оскільки в умовах військових дій зменшуються доходи, оскільки обсяги реалізації також скорочуються, а підтримка функціонування бізнесу на державному рівні відсутня;

3) для своєчасної сплати єдиного податку, ЄСВ підприємцю потрібно чітко планувати їх сплату;

4) з метою вирішення проблемних питань представнику ФОП необхідно здійснювати періодичний аналіз впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємницьку діяльність, що дозволить визначити слабкі сторони, сильні сторони, загрози, можливості, тобто проводити своєрідний SWOT- аналіз;

5) передбачити можливість застосування програмних продуктів для формування податкової звітності (наприклад, автоматизована хмарна бухгалтерська система «Облік SaaS» забезпечує можливості для суб'єктів малого бізнесу нові технології обліку, звітності та управління, а саме інтеграція податкової звітності з різними сервісами за умови використання КЕП або використання програми «BAS : Бухгалтерія»).

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНО-ДІАГНОСТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП

3.1 Автоматизація облікового супроводження діяльності ФОП

Ідентифікацію напрямів удосконалення облікового супроводу діяльності ФОП буде здійснено в контексті аргументування доцільності автоматизації за допомогою спеціалізованого бухгалтерського програмного продукту «BAS : Бухгалтерія». Акцент зроблено на зазначеній програмі у зв'язку з тим, що їй властиві особливості та переваги, порівняно з іншими, а саме:

- можливість фіксування інформації про господарські операції різними способами (у ручному форматі та автоматизованому);
- обліковий супровід діяльності ФОП з урахуванням вимог податкового законодавства, оскільки дана програма враховує всі діючі форми оподаткування;
- автоматизований режим обміну первинними електронними документами між ФОП та контрагентами;
- можливість автоматизованого ведення бухгалтерського обліку за спрощеною формою;
- автоматизований режим створення податкової звітності в якості регламентованої форми звітування;
- автоматизований режим підписання податкової звітності КЕП та її подання до податкової служби України;
- можливість у автоматизованому режимі працювати із зовнішніми інформаційними ресурсами та ін.

Дана програма дозволяє формувати всі документи у електронному форматі, які використовує ФОП для облікового супроводу своєї діяльності.

Початок роботи з програмою передбачає введення обов'язкових показників, які характеризують ФОП (код, найменування (коротке та повне), вид організації,

прізвище та ініціали фізичної особи, банківський рахунок та ін.), які наочно візуалізовані на рисунку 3.1. Це, своєю чергою, засвідчує, що програма адаптована під особливості облікового процесу ФОП

Рисунок 3.1 – Налаштування основних параметрів про ФОП

**Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

Також позитивним моментом у процесі ведення обліку з використанням даного програмного забезпечення є те, що у програмі задаються основні положення облікової політики (рисунок 3.2).

Рисунок 3.2 – Налаштування параметрів облікової політика (ідентифікація групи ФОП та особливостей оподаткування)

**Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

У програмі є сформований журнал господарських операцій з якого користувач може обрати необхідну (рисунок 3.3), а у випадку якщо потрібної господарської операції не передбачено програмою, її можна додати в ручному режимі.

Дата	Номер	Тип документа	Вид операції	Організація	Інформація	Договір	Дата вх.
30.10.2023 12:00:09	ДО00-000005	Прибутковий к...	Повернення ві...	Ніколенко	Авдєєв Владис...		
30.10.2023 12:00:10	ДО00-000008	Видатковий ка...	Видача підзвіт...	Ніколенко	Безкоровайна ...		
30.10.2023 12:00:11	ДО00-000008	Авансовий звіт		Ніколенко	Бондар Дар'я ...		
30.10.2023 12:00:12	ДО00-000009	Авансовий звіт		Ніколенко	Безкоровайна ...		
30.10.2023 12:00:13	ДО00-000014	Видатковий ка...	Видача підзвіт...	Ніколенко	Бондар Дар'я ...		
30.10.2023 12:00:14	ДО00-000016	Видатковий ка...	Видача підзвіт...	Ніколенко	Безкоровайна ...		
30.10.2023 12:00:15	ДО00-000007	Прибутковий к...	Повернення ві...	Ніколенко	Дмитриченко І...		
30.10.2023 12:00:16	ДО00-000012	Авансовий звіт		Ніколенко	Родін Микола		
30.10.2023 12:00:17	ДО00-000017	Видатковий ка...	Видача підзвіт...	Ніколенко	Грибова Анна ...		
30.10.2023 12:00:18	ДО00-000013	Авансовий звіт		Ніколенко	Тєсля Єлизаве...		
30.10.2023 12:00:19	ДО00-000014	Авансовий звіт		Ніколенко	Куліш Валерій ...		
30.10.2023 12:00:20	ДО00-000018	Видатковий ка...	Видача підзвіт...	Ніколенко	Тєсля Єлизаве...		

Рисунок 3.3 – Журнал господарських операцій

**Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

Для виробництва меблів ФОП здійснює закупівлю необхідної сировини, комплектуючих, надходження яких доцільно оформити за допомогою електронного первинного документу. Для цього користувач повинен у розділі «Купівля» обрати електронний документ «Надходження товарів і послуг» з активуванням позиції «покупка, комісія»), що наочно представлено на рисунку 3.4.

N	Номенклатура	Кількість	Од.	К.	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ	% ПДВ	Сума ПДВ	Всього
1	Лак декоративний	20,000	кг	1,000	6.24	124.80	20%	20.80	1
2	Скоба декоративна меблева	3 000,000	шт	1,000	0.12	360.00	20%	60.00	3
3	Лоза верби плетеної	10 000,000	шт	1,000	0.08	840.00	20%	140.00	8
4	Скотч	20,000	рул	1,000	5.22	104.40	20%	17.40	1

Рисунок 3.4 – Електронний документ «Надходження товарів і послуг (покупка, комісія)»

**Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

Після створення нового електронного документу, користувачу потрібно заповнити наступні реквізити:

- номер та дата створення електронного документу;
- вид операції (наприклад, покупка, комісія);
- контрагент;
- склад.

Форма документу має п'ять закладок:

- товари;
- послуги;
- зворотна тара;
- рахунки розрахунків;
- додатково.

Обов'язковими з урахуванням специфіки матеріалів, закупівлю яких здійснює ФОП, обов'язковими для заповнення є наступні закладки:

- 1) закладка «товари»: користувач фіксує номенклатуру (назву) товарів, їх кількість, одиниці виміру, ціну (без ПДВ, з ПДВ), відсоток ПДВ, загальну суму;
- 2) закладка «рахунки розрахунків»: зазначаються рахунки, які є необхідними для відображення у бухгалтерському обліку господарської операції, пов'язаної з закупівлею сировини, комплектуючих та інших цінностей, необхідних для виготовлення меблів.

Сформовані кореспонденції рахунків, пов'язані з придбанням цінностей, можна переглянути шляхом натискання кнопки «ДтКт» (рисунок 3.5).

Списання сировини, комплектуючих та інших цінностей у автоматизованому режимі здійснюється за допомогою електронного документу «Вимога-накладна», створення якого можливо за допомогою використання розділу «Склад».

На рисунку 3.6 продемонстровано форму електронного документу «Вимога-накладна».

Зазначений електронний документ акумулює інформацію за наступними реквізитами:

- номер документа та дата його створення;

← → ☆ Рухи документа: Надходження товарів і послуг ДОО0-000004 від 31.10.2023 13:21:10

Записати і закрити Оновити

☐ Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Бухгалтерський та податковий облік (12) Очікуваний і підтверджений ПДВ придбав (1) Придбання податковий облік (1)

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
31.10.2023	201 Кіл.: 20,000		631		104,00
1	Лак декоративний	Опод. ПДВ	УкрПостачСбут		Оприбутковані ТМЦ
	Надходження товарів і послуг ДОО0-00000...		Договір поставки		
	Головний склад		Надходження товарів і послуг ДОО0-00000...		
31.10.2023	6442		631		20,80
2	УкрПостачСбут		УкрПостачСбут		ПДВ - податковий кредит (товари), перша подія
	Договір поставки		Договір поставки		
	<...>		Надходження товарів і послуг ДОО0-00000...		
31.10.2023	201 Кіл.: 3 000,000		631		300,00
3	Скоба декоративна меблева	Опод. ПДВ	УкрПостачСбут		Оприбутковані ТМЦ
	Надходження товарів і послуг ДОО0-00000...		Договір поставки		

Рисунок 3.5 – Електронний документ «Надходження товарів і послуг» (кореспонденції рахунків)

*Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

← → ☆ Вимога-накладна ДОО0-000001 від 31.10.2023 13:22:35

Провести та закрити Записати Провести Створити на підставі Друк

Номер: ДОО0-000001 від: 31.10.2023 13:22:35 Організація: ФОП Ніколенко В.П.

Склад: Головний склад ☐ Рахунки обліку витрат у таблиці

Матеріали (6) Рахунок витрат Матеріали замовника

N	Номенклатура	Од.	К.	Кількість	Рахунок	Под. призн. (ПДВ)
1	Лак декоративний	кг	1,000	20,000	201	Опод. ПДВ
2	Скоба декоративна меблева	шт	1,000	3 000,000	201	Опод. ПДВ
3	Лоза верби плетеної	шт	1,000	10 000,000	201	Опод. ПДВ
4	Скотч	рул	1,000	20,000	201	Опод. ПДВ
5	Заготівля для полозів	шт	1,000	10,000	201	Опод. ПДВ
6	Трубка д4	м	1,000	40,000	201	Опод. ПДВ

Коментар: Відповідальний: Мальцева Олександра Борисівна

Рисунок 3.6 – Електронний документ «Вимога накладна»

*Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

- назва організації (наприклад, ФПО «Ніколенко В.П.»);
- склад.

У документі передбачені три закладки: «матеріали», «рахунок витрат», «матеріали замовника». Для списання сировини та інших комплектуючих, актуальними для використання є наступні закладки:

1) закладка «матеріали»: за графою «номенклатура» фіксується назва цінностей, одиниці, кількість, ціна, рахунок бухгалтерського обліку;

2) закладка «рахунок витрат» зазначається рахунок, на який буде списано витрачання, тобто формується кореспонденція рахунків, що продемонстровано на рисунку 3.7.

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
31.10.2023	231		201		8,58
	1 Цех 1 (ділянка комплектуючих)	Опод. ПДВ	Лак декоративний	Опод. ПДВ	Списані ТМЦ
	Меблі плетені		Надходження товарів і послуг ДОО0000001...		
	Матеріали власні		Головний склад		
31.10.2023	231		201		93,60
	2 Цех 1 (ділянка комплектуючих)	Опод. ПДВ	Лак декоративний	Опод. ПДВ	Списані ТМЦ
	Меблі плетені		Надходження товарів і послуг ДОО0-00000...		
	Матеріали власні		Головний склад		
31.10.2023	231		201		200,00
	3 Цех 1 (ділянка комплектуючих)	Опод. ПДВ	Скоба декоративна меблева	Опод. ПДВ	Списані ТМЦ
	Меблі плетені		Надходження товарів і послуг ДОО0000001...		

Рисунок 3.7 - Електронний документ «Вимога накладна» (кореспонденції рахунків)

**Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

Облікове супроводження процес продажу меблів пропонуємо здійснювати шляхом створення електронного документу «Реалізація товарів і послуг (продаж, комісія)». Для створення зазначеного вище документа необхідно користувачу використати меню «Продажі», натиснути на лінку «Реалізація товарів і послуг» та активувати кнопку «Створити».

На рисунку 3.8 продемонстровано екранну форму електронного документа «Реалізація товарів і послуг (продаж, комісія)», реквізити якого передбачають обов'язкову фіксацію інформації у наступному форматі:

- номер документа з деталізацією дати створення;
- назва підприємства, тобто ФОП;

← → ☆ Реалізація товарів і послуг (створення) (Продаж, комісія)

Провести і закрити Записати Провести Створити на підставі Вивантаження Друк Ще ?

Номер: від: 31.10.2023 00:00:00 Організація: ФОП Ніколенко В.П.
 Контрагент: Будівельник Склад: Головний склад
 Договір: 11/19 Ціна не включає ПДВ. Тип цін: Гуртова Автоматичний розрах...
 Документ розрахунків:

Товари Зворотна тара Послуги (1) Рахунки розрахунків Додатково

Додати ↑ ↓ Заповнити Підбір Ще

N	Номенклатура	Зміст послуги, дод. відомості	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума б/знижки
1	Дизайнерські роботи	Дизайнерські роботи	30,000	840,00	25 200,00

Всього: 30 240,00 UAH ПДВ (у т.ч.): 5 040,00 UAH

Рисунок 3.8 – Електронний документ «Реалізація товарів і послуг»

*Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

Крім того обов'язково потрібно заповнити закладки «товари» з фіксацією інформації щодо назви товару (номенклатура), кількість, ціна та закладку «рахунки розрахунків», яка забезпечить формування кореспонденцій рахунків (рисунок 3.9).

← → ☆ Рухи документа: Реалізація товарів і послуг ДОО0-000001 від 31.10.2023 13:26:57

Записати і закрити Оновити

☐ Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Бухгалтерський та податковий облік (2) Очікуваний і підтверджений ПДВ продажів (1) Продажі податковий облік (1) Реалізація послуг (1)

Ще

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
31.10.2023	361		703		30 240,00
	1 Будівельник		Реалізація послуг і робіт	<...>	Надання послуг
	11/19		Послуги		
	Реалізація товарів і послуг ДОО0-000001 ві...				
31.10.2023	703		6432		5 040,00
	2 Реалізація послуг і робіт	<...>	Будівельник		ПДВ: податкові зобов'язання: відвантаження, перша подія
	Послуги		11/19		
			<...>		

Рисунок 3.9 - Електронний документ «Реалізація товарів і послуг» (кореспонденції рахунків)

*Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

Функціональні можливості дозволяють програмі створювати інші документи. Варто також зазначити, що представлений перелік електронний документів можна роздрукувати та, за необхідності, зберігати у паперовому вигляді.

Особливістю даної програми є те, що вона забезпечує створення стандартних звітів, які забезпечують користувачу можливість у різних комбінаціях аналізувати залишки, кореспонденції рахунків, обороти по відповідних рахунках.

На сьогодні у практичній діяльності найбільш раціональними для використання є наступні форми стандартних звітів.

На рисунку 3.10 візуалізовано екранну форму електронного документу «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201», який відображає в розрізі даних щодо залишку на початок звітного періоду, оборотів за період, залишку на кінець звітного періоду інформацію по субрахунку 201.

ФОП Ніколенко В.П. Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 за Жовтень 2023 р.							
Рахунок	Показ-ники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
Податк. призн.		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Номенклатура							
201	БО	6 186.84		4 776.00	1 964.83	8 998.01	
	Кін.	37 954.600		13 100.000	13 090.000	37 964.600	
Опод. ПДВ	БО	5 770.41		4 776.00	1 964.83	8 581.58	
	Кін.	34 957.600		13 100.000	13 090.000	34 967.600	
Дошка	БО	131.50				131.50	
	Кін.	52.600				52.600	
Заготівля для половів	БО	460.00		225.00	235.00	450.00	
	Кін.	20.000		10.000	10.000	20.000	
Лак декоративний	БО	8.58		104.00	102.18	10.40	
	Кін.	2.000		20.000	20.000	2.000	
Лоза верби прутіподібної	БО	1 737.40		700.00	750.90	1 686.50	
	Кін.	28 860.000		10 000.000	10 000.000	28 860.000	
Поропон "British Vita Plc"	БО	1 331.70				1 331.70	
	Кін.	66.000				66.000	
Слоба декоративна меблева	БО	623.72		300.00	200.00	723.72	
	Кін.	5 847.000		3 000.000	3 000.000	5 847.000	
Ситч	БО	125.40		87.00	86.25	126.15	
	Кін.	29.000		20.000	20.000	29.000	
Тканина флок	БО	542.36				542.36	
	Кін.	24.000				24.000	

Рисунок 3.10 – Електронний документ «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201»

**Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

Одним з видів стандартних звітів є Картка рахунку (рисунок 3.11), який акумулює інформацію по рахунку 201 у розрізі об'єктів аналітичного обліку з чіткою конкретизацією відносно дати проведення господарської операції,

документу, який забезпечив обліковий супровід, а також дані щодо кореспонденції рахунків.

← → ☆ Картка рахунку 201 за Жовтень 2023 р. ФОП Ніколенко В.П. 🖨️ 📄 🔍 🔗 ⋮ ✕

Період: 01.10.2023 – 31.10.2023 Рахунок: 201 ФОП Ніколенко В.П.

Сформувати Показати настройки 🔍 ↺ Друк 🖨️ Регістр обліку ▾ Σ 0,00 Ще ▾

ФОП Ніколенко В.П.
Картка рахунку 201 за Жовтень 2023 р.

Період	Документ	Аналітика Дт	Аналітика Кт	Показник	Дебет	Кредит	Поточне сальдо
		Матеріали власні	від 01.02.2015 09.27.03 Головний склад	Кіл.		10,000	Д 38 004,600
31.10.2023	Вимога-накладна ДООО-000001 від 31.10.2023 13:22:35 Списані ТМЦ	Опод. ПДВ Цех 1 (ділянка комплектуючих) Меблі плетені Матеріали власні	Опод. ПДВ Трубка д4 Надходження товарів і послуг ДООО00000015 від 01.02.2015 09.27.03 Головний склад	БО Кіл.	231	201 178,75 13,000	Д 9 409,76 Д 37 991,600
31.10.2023	Вимога-накладна ДООО-000001 від 31.10.2023 13:22:35 Списані ТМЦ	Опод. ПДВ Цех 1 (ділянка комплектуючих) Меблі плетені Матеріали власні	Опод. ПДВ Трубка д4 Надходження товарів і послуг ДООО00000020 від 03.03.2015 12.00.04 Головний склад	БО Кіл.	231	201 411,75 27,000	Д 8 998,01 Д 37 964,600
Обороти за період та сальдо на кінець				БО Кіл.	4 776,00 13 100,000	1 964,83 13 090,000	Д 8 998,01 Д 37 964,600

Рисунок 3.11 – Електронний документ «Картка рахунку 201»

*Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

На рисунку 3.12 подано форму запропонованого стандартного звіту – Аналіз рахунку 201.

← → ☆ Аналіз рахунку 201 за Жовтень 2023 р. ФОП Ніколенко В.П. 🖨️ 📄 🔍 🔗 ⋮ ✕

Період: 01.10.2023 – 31.10.2023 Рахунок: 201 ФОП Ніколенко В.П.

Сформувати Показати настройки 🔍 ↺ Друк 🖨️ Регістр обліку ▾ Σ 0,00 Ще ▾

ФОП Ніколенко В.П.
Аналіз рахунку 201 за Жовтень 2023 р.

Рахунок	Кор. Рахунок	Показники	Дебет	Кредит
Податкове призначення				
	6	Кіл.	5,000	
		БО	3 276,00	
		Кіл.	13 095,000	
	63	БО	3 276,00	
		Кіл.	13 095,000	
	Оборот	БО	4 776,00	1 964,83
		Кіл.	13 100,000	13 090,000
	Кінцеве сальдо	БО	8 581,58	
		Кіл.	34 967,600	
Пропорц. опод. ПДВ	Початкове сальдо	БО	416,43	
		Кіл.	2 997,000	
	Оборот	БО		
		Кіл.		
	Кінцеве сальдо	БО	416,43	
		Кіл.	2 997,000	
	Оборот	БО	4 776,00	1 964,83
		Кіл.	13 100,000	13 090,000
	Кінцеве сальдо	БО	8 998,01	
		Кіл.	37 964,600	

Рисунок 3.12 – Електронний документ «Аналіз рахунку 201»

*Джерело: складено автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

У стандартному звіті «Аналіз рахунку 201» відображаються дані, які характеризують обороти рахунку 201 з іншими рахунками, а також наявна інформація про початкове та кінцеве сальдо.

Сильною стороною «BAS : Бухгалтерія» для використання фізичними особами-підприємцями є те, що функціональні можливості забезпечують також (у випадку необхідності) створювати у електронному форматі «Книгу обліку доходів (доходів і витрат) для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності», а також формувати Декларації платників Єдиного податку – юридичних та фізичних осіб.

Таким чином, резюмуючи проведені дослідження, зазначимо, що автоматизація бухгалтерського обліку є важливим напрямом удосконалення облікового супроводу ФОП. Кожен підприємець повинен особисто прийняти рішення про спосіб ведення обліку, оскільки для даної категорії суб'єктів бізнесу є актуальним та необхідним фіксування в облікових документах інформацію про господарські операції, які сприяють отримання як доходів, так і витрат. Запропонований програмний продукт є актуальним для використання, наочна демонстрація створених та поданих у даному пункті електронних документів засвідчила, що для фізичних осіб-підприємців, дана документація є доступною, зручною. Позитивним є те, що інформація в оперативному режимі узагальнюється у стандартних звітах, які у зручному форматі для користувача акумулюють актуальну інформацію для прийняття відповідних рішень щодо діяльності. Автоматизований режим створення податкової декларації значно спрощує процес створення її у паперовому варіанті. Обліковий супровід за допомогою спеціалізованого програмного продукту мінімізує ймовірність помилок у документах. Крім того, наявність у інформаційній системі облікових даних дозволить проводити аналітично-діагностичні процеси діяльності ФОП, що буде відображено у п. 3.3.

3.2 Бухгалтерський аутсорсинг – послуга з ведення обліку ФОП

Даний пункт кваліфікаційної роботи буде присвячений питанням щодо користування ФОП послугами бухгалтерського аутсорсингу. Об'єктивною причиною для обґрунтування пропозицій у даному контексті є наступне:

- фізична особа є єдиним працівником, найманих працівників немає (в т.ч. відсутній працівник, який володіє необхідними знаннями з бухгалтерського обліку);
- підприємець не використовує спеціалізоване програмне, тим паче наявний ноутбук не може через свої функціональні можливості забезпечити роботу з програмою «BAS : Бухгалтерія»;
- наймати безпосередньо працівника, який буде виконувати функції бухгалтера, не доцільно з економічної позиції.

Поняття «бухгалтерський аутсорсинг» можна вважати відносно новим. Для чіткості розуміння пропозиції, вважаємо за доцільно проаналізувати особливості інтерпретації зазначеного поняття.

Аутсорсинг – це залучення спеціалізованих фірм (осіб), яким делегуються повноваження, які спрямовані на ефективне вирішення наявних на підприємстві проблем, або виконання певного виду робіт за відповідну плату, яка попередньо обговорена та узгоджена в договорі [11].

Беручи за основу зазначене вище визначення, вважаємо за доцільне запропонувати наступну інтерпретацію поняття «бухгалтерський аутсорсинг», сутність якого буде зводитися до того, що це послуга з ведення бухгалтерського обліку, зобов'язання щодо якої взято аутсорсером (зовнішньою компанією).

Аналіз нормативних документів, які є чинними, дозволяє зазначити, що в жодному документі не існує чіткої регламентації діяльності фірм, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу.

Фірми, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу вони зазвичай свою діяльність планують з клієнтом на довготривалу перспективу, тобто це не

разова послуга, хоча звичайно бувають випадки, що послуги замовнику надаються один раз.

Діючий ринок бухгалтерського аутсорсингу зазвичай працює у двох форматах:

- комплексний аутсорсинг – виконання всіх потрібних завдань щодо ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової, податкової, статистичної звітності;
- аутсорсинг окремих бухгалтерських функцій – виконання окремих завдань з ведення бухгалтерського обліку, або складання та подання звітності.

Раніше бухгалтерський облік, який здійснювався з використанням послуг аутсорсингу, був доступним для великих корпорацій, а на сьогодні значна кількість представників малого бізнесу користуються даними послугами, оскільки сучасні цифрові технології дозволяють використовувати різні способи комунікації між замовником та виконавцем. На рисунку 3.13 подано варіанти співпраці клієнта з аутсорсинговими фірмами.

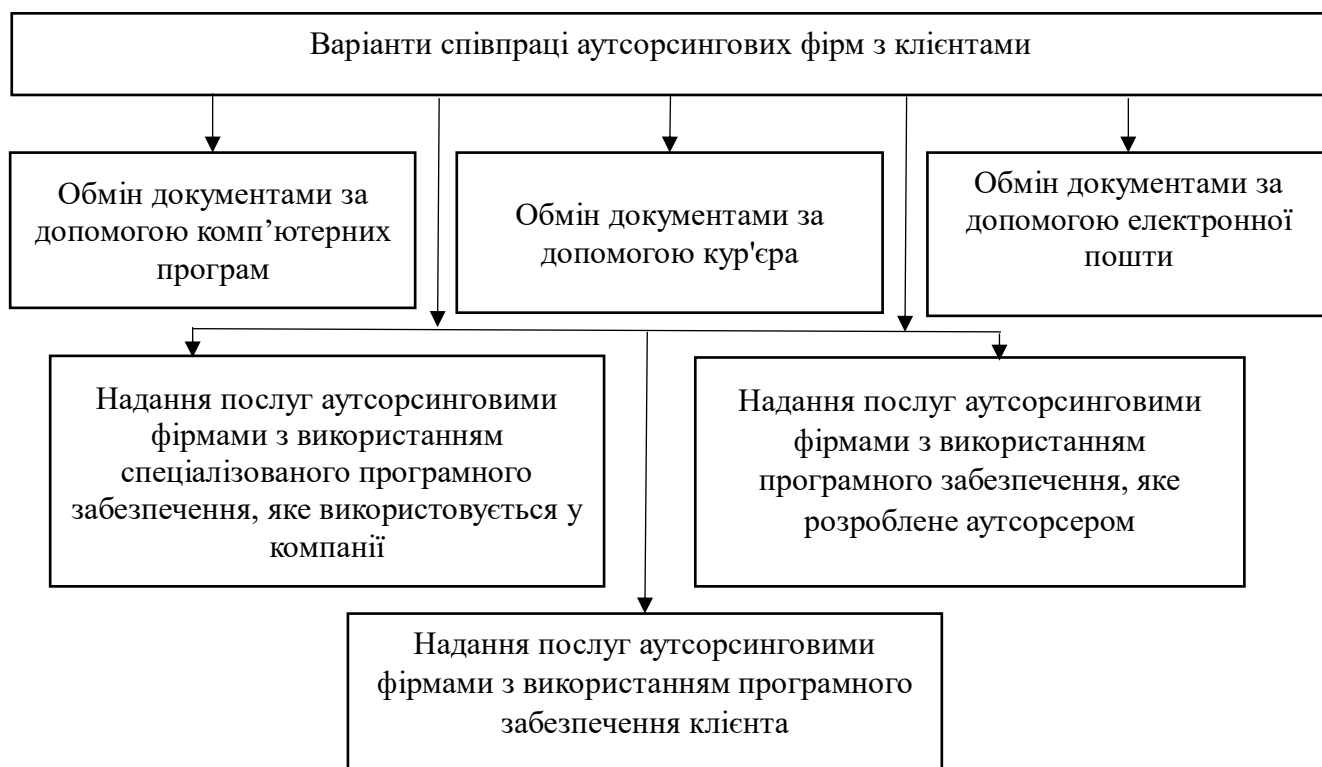

Рисунок 3.13 - Варіанти співпраці аутсорсингових фірм з клієнтами

**Джерело: складено автором за матеріалами [26].*

Аутсорсинг бухгалтерських послуг для ФОП допоможе покращити бухгалтерські функції та оптимізувати фінансові операції. Перевагами для ФОП щодо використання аутсорсингу є:

- заощадження фінансів щодо витрат на витратах на робочу силу;
- отримати доступ до відпрацьованого досвіду;
- співпраця з професіоналами, які володіють передовими знаннями в області інструментів бухгалтерського обліку;
- безперервність процесу;
- зосередженість фізичної особи-підприємця на своїй виробничій діяльності;
- конфіденційність;
- якість виконання робіт та компетентність;
- індивідуальний підхід та ін.

Детальне ознайомлення з інформацією у вільному доступі, дозволяє зазначити, що на сьогодні існує в Україні значна кількість фірм, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу, цінова політика яких суттєво відрізняється.

У таблиці 3.1 подано вартість послуг на бухгалтерський аутсорсинг фірмою в м. Київ (вартісна політика – середня у порівнянні з іншими фірмами по Україні).

Таблиця 3.1 - Вартість послуг на бухгалтерський аутсорсинг компанією «Центр бухгалтерського аутсорсингу» станом на 01.04.2023 р.

Види послуг		Вартість, грн
Базовий пакет для платника єдиного податку – ФОП 2 – і групи	Ведення книги обліку доходів (до 30 записів / місяць)	
	Розрахунок податку та збору, який потрібно сплатити	
	Надання клієнту реквізитів для сплати єдиного податку та збору	
	Підготовка податкової декларації платника єдиного податку фізичної особи-підприємця	
	Аналіз правильності заповнення договорів та первинної документації (1 раз / місяць)	
	Консультація по телефону (до 10 хв., 5 раз / місяць)	
	Разом	800 грн.
Додаткові послуги	Ведення обліку доходів по кожному додатковому регістру доходу	150 грн / місяць
	Оформлення первинної документації (1 комплект: рахунок-фактура + видаткова накладна / акт виконаних робіт)	50 грн.
	Додавання / виключення КВЕДів, зміна групи оподаткування	250 грн.

*Джерело: складено автором за матеріалами <http://surl.li/njhzl>.

Варто наголосити, що у процесі співпраці ФОП з аутсорсинговими фірмами на найманого бухгалтера покладаються обов'язки та функції в контексті виконання конкретного завдання з бухгалтерського обліку. Якщо розглядати по відношенню до ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» завдання будуть включати обліковий супровід діяльності та підготовка звітності, що конкретизовано на рисунку 3.14.

Перелік робіт для бухгалтерського аутсорсингу по ФОП «Ніколенко Володимир Павлович»	
	Документально у бухгалтерському обліку оформлювати придбання сировини, комплектуючих виробів та інших матеріалів, які необхідні для діяльності
	Оформлення платіжних інструкцій для проведення розрахунків
	Документальне оформлення у бухгалтерському обліку витрачання на виробництво сировини, комплектуючих виробів та інших матеріалів
	Підготовка документації для участі у тендері
	Документальне оформлення у бухгалтерському обліку господарських операцій, пов'язаних з реалізації товарів (меблів)
	Підготовка документів для сплати єдиного податку та ЄСВ / надання реквізитів
	Підготовка та подання податкової декларації платника єдиного податку фізичної особи-підприємця

Рисунок 3.14 - Перелік робіт для бухгалтерського аутсорсингу по ФОП «Ніколенко Володимир Павлович»

**Джерело: складено автором.*

Враховуючи, що наявність значної кількості фірм, які надають послуги з аутсорсингу, різна цінова політика, специфіка діяльності аутсорсингових фірм, варіанти співпраці аутсорсингових фірм з клієнтами вимагають застосування обдуманого, оціненого з різних позицій рішення щодо співпраці.

На рисунку 3.15 подано запропоновану алгоритмізацію вибору ФОП фірми, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу.

Рисунок 3.15 - Запропонована алгоритмізація вибору ФОП фірми, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу

**Джерело: складено автором.*

Процес відбору аутсорсерів пропонуємо здійснювати з використанням елементів економіко-математичного моделювання. На рисунку 3.16 подано схему алгоритмічної послідовності відбору аутсорсерів з використанням п'яти параметрів, які виступають у ролі факторів впливу на результативний показник.

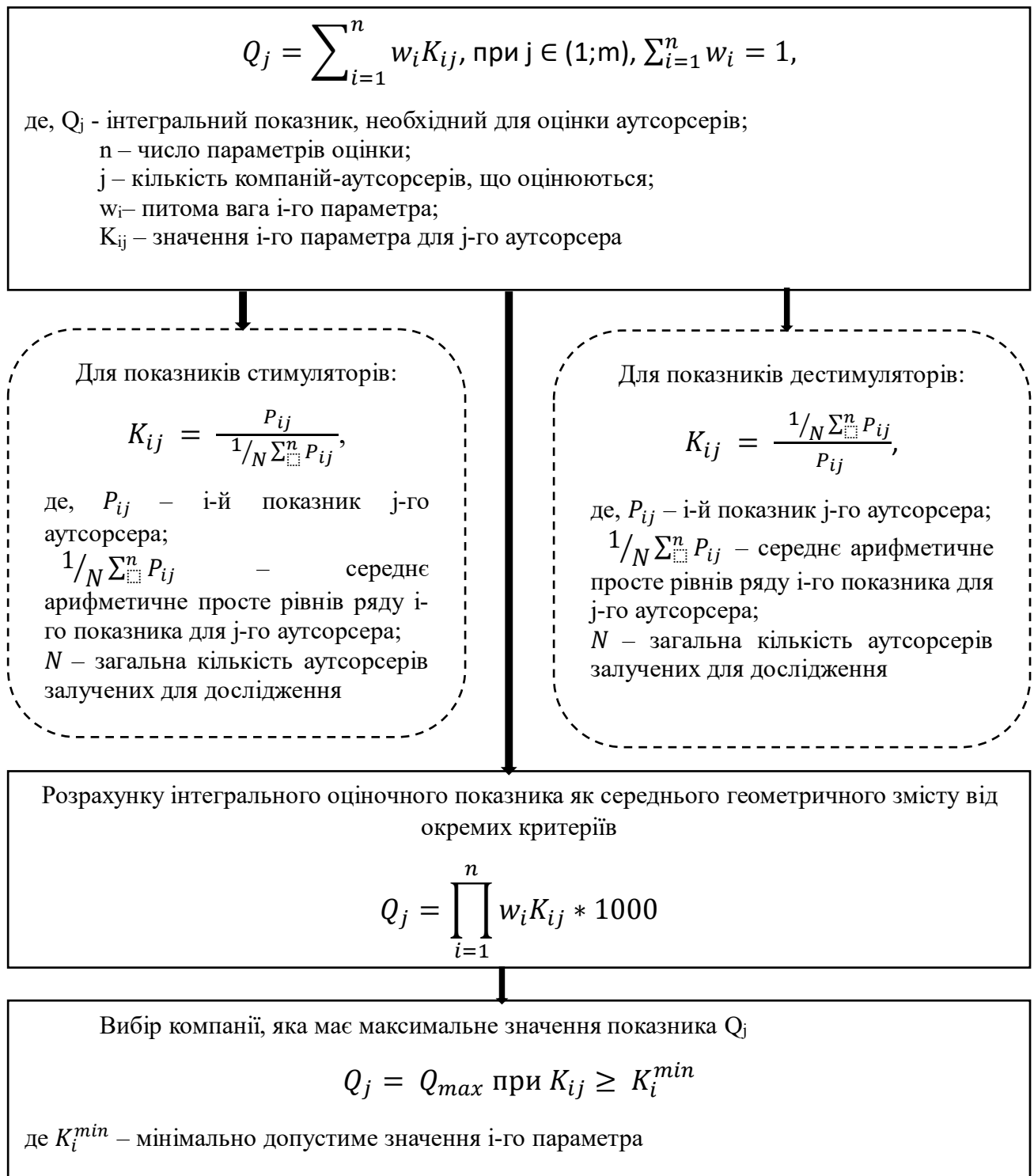

Рисунок 3.16 - Схема алгоритмічної послідовності відбору аутсорсерів

**Джерело: складено автором з урахуванням матеріалів [26].*

Враховуючи, що відповідно до поданої методики, необхідно враховувати показники стимулятори та дестимулятори, відповідно на рисунку 3.17 вони конкретизовані.

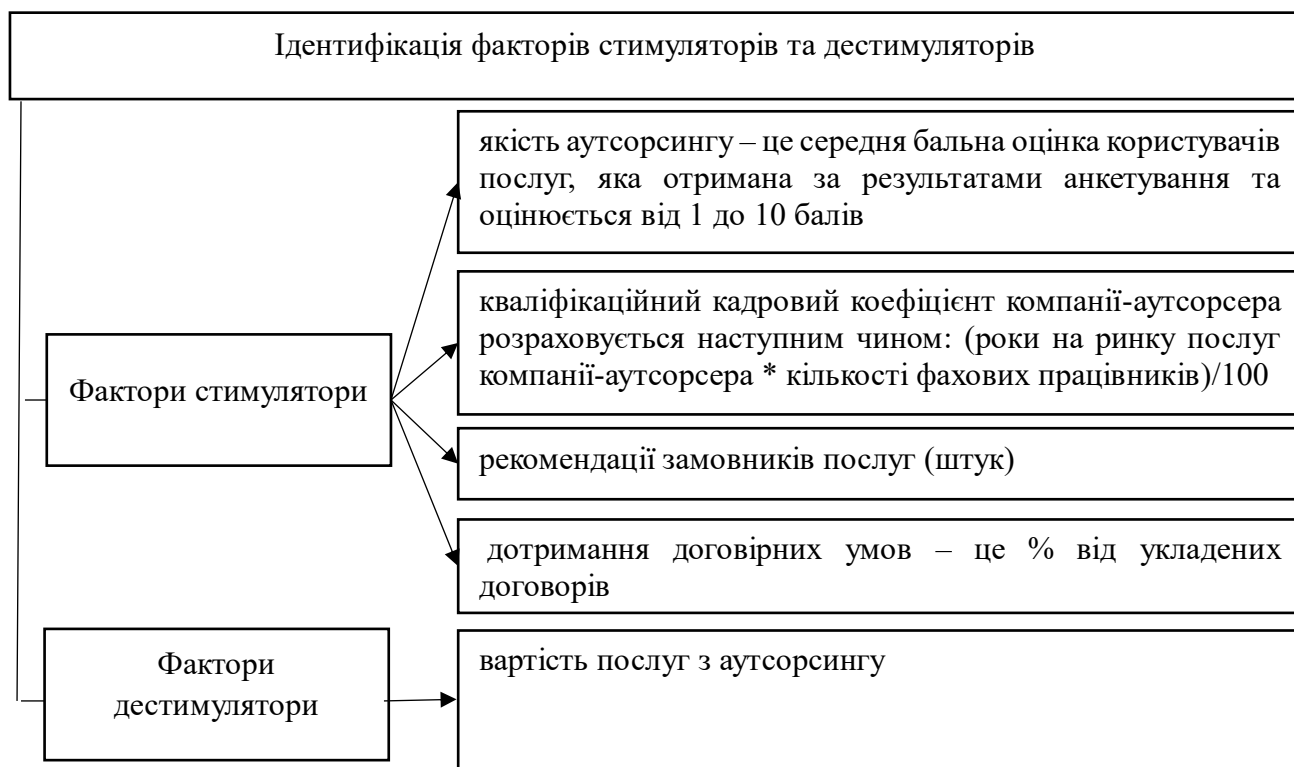

Рисунок 3.17 - Ідентифікація факторів стимуляторів та дестимуляторів

**Джерело: складено автором за матеріалами [26].*

Застосування представлено підходу щодо вибору аутсорсерів максимально позитивно вплине на результати діяльності ФОП. В цілому, підводячи підсумки даного дослідження, варто відзначити, що впровадження у практичну діяльність пропозицій щодо використання послуг з бухгалтерського аутсорсингу є актуальним і перспективним. Використання даного виду послуг дозволяє сконцентрувати увагу на досягненні головної місії діяльності ФОП та є оптимальним інструментом оптимізації його витрат.

3.3 Аналітично-діагностичні процеси діяльності ФОП в умовах автоматизації

Аналітично-діагностичні процеси є невід'ємною складовою управління діяльністю підприємств (в т.ч. ФОП). Беззаперечно, для фізичних осіб-підприємців діагностику доцільно розглядати у більш звуженому форматі. Враховуючи пропозиції, які узагальнені у пункті 3.1, рекомендуємо для реалізації аналітично-

діагностичних процесів діяльності ФОП використовувати запропонований програмний продукт «BAS : Бухгалтерія», а також використовувати довідник «Керівнику» (рисунок 3.18).

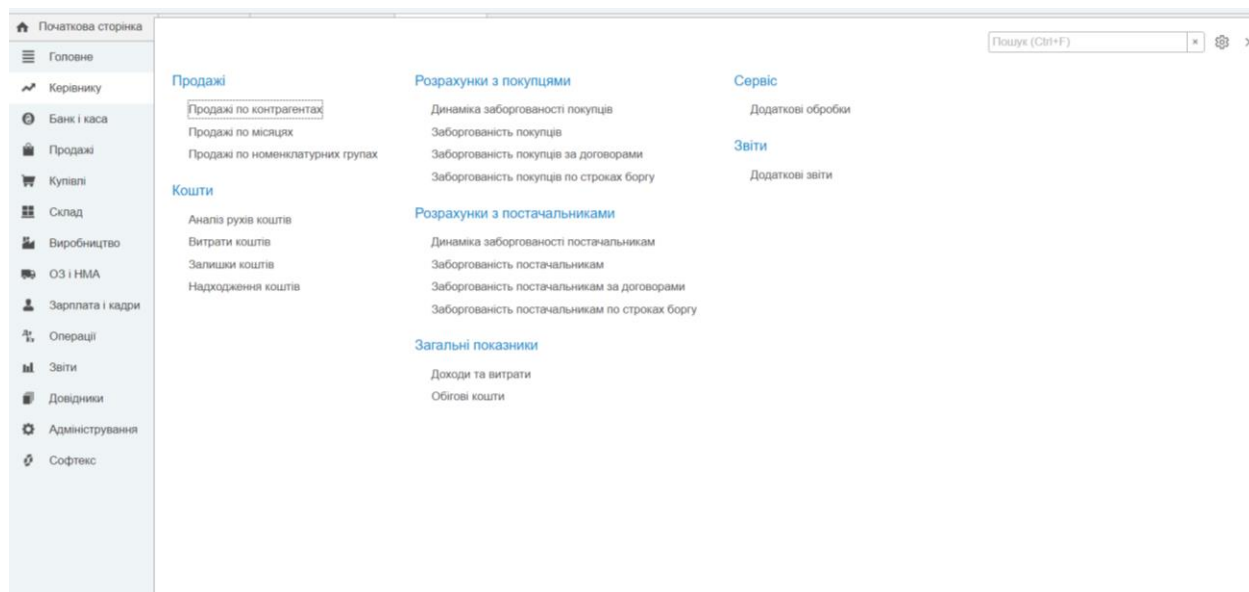

Рисунок 3.18 – Довідник «Керівнику» програми «BAS : Бухгалтерія» для проведення аналітично-діагностичних процесів діяльності ФОП

**Джерело: сформовано автором за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».*

Враховуючи специфіку діяльності ФОП та детальне ознайомлення з функціональними особливостями звітів, які розміщені у розділі «Керівнику», вважаємо за потрібне запропонувати окремі звітні форми для застосування для аналітично-діагностичного процесу діяльності досліджуваної фізичної особи-підприємця, які узагальнені на рисунку 3.19.

Для чіткості розуміння наданих пропозицій щодо використання звітності, охарактеризуємо перелік поданий звітів.

1. Звіти групи «Продажі».

Звіт «Продажі по контрагентам» призначений для акумулювання сум, пов'язаних з продажем меблів у розрізі контрагентів. Тобто, за допомогою даного звіту можна здійснити аналіз змін продажу меблів. Крім того, програма дозволяє у розрізі кожного контрагента визначити відбір, який буде зручний для аналізу. Особливість даного звіту полягає у тому, що сума, яка отримана у результаті

продажу відображається у даній звітності не залежно від того чи кошти від покупця надійшли чи ні. Для наочності інформація звіту подається у вигляді гістограми.

Рисунок 3.19 - Запропонований перелік звітів для використання в аналітично-діагностичному процесі діяльності ФОП

**Джерело: складено автором з використанням матеріалів програми «BAS : Бухгалтерія».*

Звіт «Продажі по місяцях» забезпечить акумулювання інформації у розрізі місяців за різні роки щодо продажів продукції (меблів). Інформація про продажі відображається у вигляді графіка, факт отримання коштів на продаж не впливає.

2. Звіти групи «Кошти».

Звіт «Аналіз руху коштів» дозволяє узагальнювати інформацію щодо надходжень та витрачання коштів ФОП у розрізі документів, які підтверджують відповідну господарську операцію.

Звіт «Витрати коштів» дозволяє узагальнити інформацію про рух коштів у розрізі каналів витрачання або надходження (наприклад, здійснена оплата постачальникам, надійшли кошти від покупців). Зручність даного звіту полягає в тому, що він створюється як у графічному форматі, так і в табличному.

Звіт «Залишки коштів» може акумулювати інформацію про залишки грошових коштів на поточному рахунку ФОП.

Звіт «Надходження коштів» суб'єкт підприємництва може у розрізі каналів надходження узагальнювати інформацію щодо надходження грошових коштів.

3. Звіти групи «Розрахунки з покупцями».

Звіт «Динаміка заборгованості покупців» дозволяє у розрізі кожного покупця фіксувати за відповідний звітний період інформацію про розмір дебіторської заборгованості та її зміну.

Звіт «Заборгованість покупців» забезпечить можливість у розрізі кожного покупця відображати наступну інформацію:

- заборгованість покупців;
- сума авансу на початок та кінець відповідного звітного періоду;
- рух за період: збільшення та погашення боргу.

Важливо зазначити, що у даному звіті покупці будуть ранжовані за принципом: зменшення розміру на кінець відповідного звітного періоду. Також однією з особливостей даного звіту є те, що, якщо виникає потреба визначити розмір заборгованості по відповідному покупцю, можна скоригувати порядок розрахунку, а саме виключити окремі рахунки, які використовуються для аналізу. Якщо буде застосований такий підхід, то він буде застосовуватися до всіх звітів даної групи.

4. Звіти групи «Розрахунки з постачальниками».

Звіт «Динаміка заборгованості постачальникам» призначений для відображення змін щодо заборгованості постачальникам за відповідний звітний

період, але конкретизація в розрізі кожного контрагента-постачальника не фіксується. Даному документу властива особливість щодо урахування терміну оплати постачальникам, яка може у програмі фіксуватися двома способами, а саме:

- у випадку, якщо підтримується єдина політика щодо процесу розрахунків з постачальниками, потрібно при налаштуванні програми зафіксувати у налаштуваннях параметрів обліку термін оплати постачальникам; термін оплати відповідно до договорів з постачальниками фіксується у налаштуваннях параметрів обліку за допомогою закладки «Розрахунки з контрагентами»;
- у випадку, якщо для процесу розрахунків з постачальниками властиві особливі умови, потрібно у довіднику «Договори» для конкретного договору з постачальниками зафіксувати позначку «Визначений термін оплати за договором, дні» і чітко зафіксувати термін.

Функціональні можливості програми дозволяють вносити зміни у порядок розрахунку заборгованості з постачальниками, а саме: можна виключити для аналізу окремі рахунки. При цьому, змінений порядок розрахунків буде застосований до всіх звітів даної групи.

5. Звіти групи «Загальні показники».

Звіт «Доходи та витрати (прибуток / збиток)» дозволяє узагальнювати інформацію щодо прибутку, збитку за результатами здійснення підприємницької діяльності. За допомогою даного звіту за відповідний звітний період можна проаналізувати у динаміці доходи, витрати, прибуток / збиток.

На рисунку 3.20 представлено формат Звіту «Доходи та витрати (прибуток / збиток)», який сформовано за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія».

Звіт «Обігові кошти» дозволяє візуально відобразити структуру наявних оборотних коштів. Крім того, даний звіт забезпечує аналіз у динаміці за відповідний звітний період величину обігових коштів».

Представлений та проаналізований перелік звітів на нашу думку є достатній для використання у практичній діяльності ФОП. Формування даних звітів не викликає жодних складнощів, якщо облікове супроводження діяльності здійснюється за допомогою автоматизованої програми «BAS : Бухгалтерія».

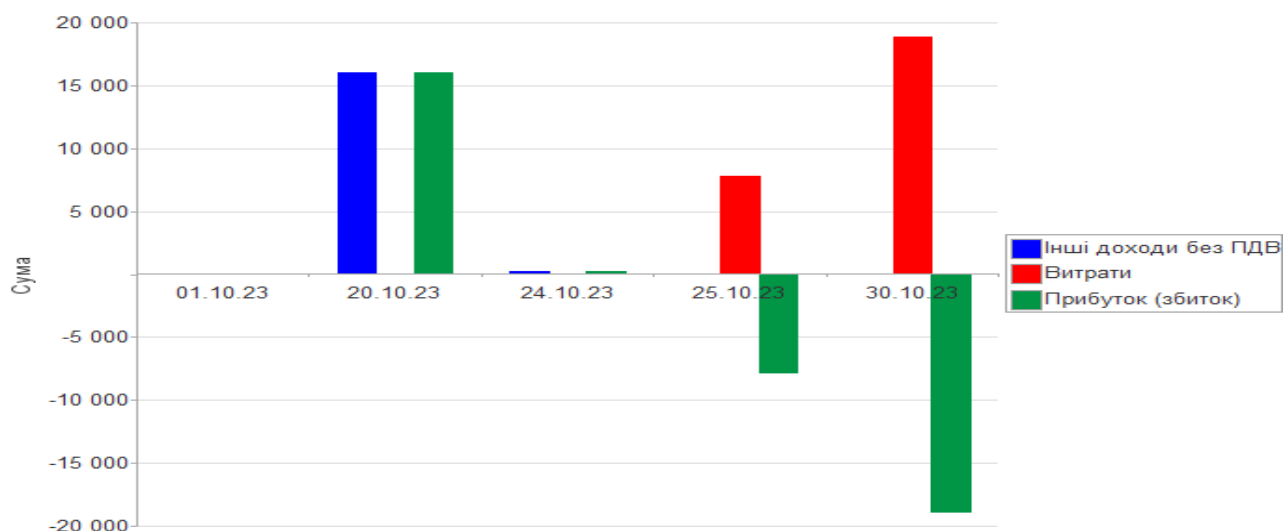

Рисунок 3.20 - Звіт «Доходи та витрати (прибуток / збиток)»

**Джерело: складено автором з використанням матеріалів програми «BAS : Бухгалтерія».*

Охарактеризовані звіти формуються оперативно, у табличному та графічному форматі. Наприклад, для створення звіту «Продажі по контрагентам» необхідною для виконання є наступна комбінація дій у програмі «BAS : Бухгалтерія»: довідник «Керівнику» → група звітів «Продажі» → Звіт «Продажі по контрагентам» → обрання звітного періоду, відповідних параметрів → натискання кнопки «Створити». Аналогічно створюються інші звіти, але обирається потрібна група звітів та конкретний звіт.

Застосування такого підходу до управління діяльністю ФОП допоможе ідентифікувати проблемні моменти та визначити способи покращення результатів діяльності.

На рисунку 3.21 подано алгоритмізацію аналітично-діагностичних процесів діяльності ФОП за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія», довідник «Керівнику».

Для чіткості розумінню, вважаємо за доцільне пояснити основні ідеї, які були взяті за основу у процесі моделювання даного алгоритму. Пояснення щодо планування та організації діяльності ФОП є недоцільними, оскільки дана особа тривалий період здійснює підприємницьку діяльність. Облікове супроводження

діяльності ФОП за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія» детально обґрунтоване у пункті 3.1.

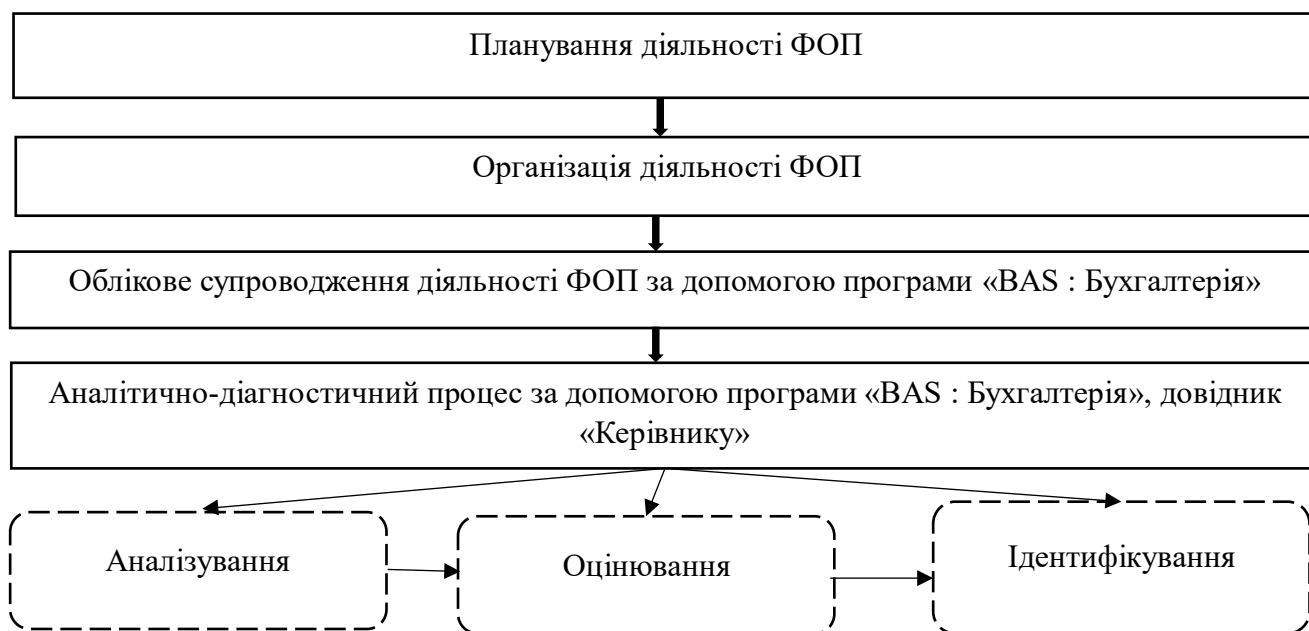

Рисунок 3.21 – Алгоритмізація аналітично-діагностичних процесів діяльності ФОП за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія», довідник «Керівнику»

**Джерело: складено автором.*

Щодо аналітично-діагностичного процесу за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія», довідник «Керівнику», то загальний концептуальний підхід подано у даному пункті. Зупинимось детально на наступних моментах:

- аналізування повинно передбачати деталізоване дослідження тенденцій, структури та динаміки відповідних показників;
- оцінювання має забезпечити визначення головних ознак, характеристик, параметрів;
- ідентифікування повинно забезпечити встановлення причин відхилень від норм, недотримання домовленостей, причин зростання витрат та зменшення доходів та ін.

Проводити запропоновані аналітично-діагностичні процеси може безпосередньо фізична особа-підприємець, а якщо для ведення бухгалтерського

обліку буде використано послуги фірм з бухгалтерського аутсорсингу, відповідно, у такому форматі робота буде спільна.

Запропонований аналітично-діагностичний процес для практичного впровадження не доцільно розглядати у якості інструменту управління діяльністю ФОП, оскільки він не є способом впливу. Його функціональна місія впершу чергу полягає у створенні основи для пошуку оптимальних варіантів діяльності, які дозволять фізичній особі-підприємцю у такий скрутний момент, який властивий сьогоденню, працювати та отримувати дохід.

Підводячи підсумки досліджень за даним розділом, зафіксуємо наступні висновки:

- автоматизація облікового супроводу діяльності ФОП – це необхідність в умовах сучасного цифрового розвитку економіки;
- бухгалтерський аутсорсинг – оптимальний спосіб належного облікового супроводу діяльності ФОП;
- аналітично-діагностичні процеси діяльності ФОП є актуальними у турбулентному економічному суспільстві.

ВИСНОВКИ

Результати наукового дослідження дозволяють зробити наступні висновки.

1. Основним нормативним документом у системі регулювання питань оподаткування є Податковий кодекс України, який ідентифікує загальні положення системи оподаткування та класифікує податки, збори у розрізі загальнодержавних та місцевих; здійснює термінологічне упорядкування ключових термінів, властивих оподаткування; аргументує особливості відповідальності у системі оподаткування; визначає механізм справляння податків відповідного рівня.

2. Результати проведення характеристики діяльності ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» дозволяють зробити наступні висновки:

- підприємницька діяльність здійснюється на таких видах діяльності: виробництво інших меблів; неспеціалізована оптова торгівля; оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами, санітарно-технічним обладнанням; виробництво кухонних меблів; вантажно автомобільне транспортування; виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі;

- у 2022 році суб'єктом підприємницької діяльності було отримано доходу на суму 1447205,96 грн., що на 398208,54 грн. більше у порівнянні з 2021 роком, так як у даному періоді зазначений показник був рівний 1048997,42 грн.;

- досліджуваний підприємець 55 разів брав участь у публічних закупівлях, при цьому 46 раз участі у публічних закупівлях були успішні, які супроводжувалися заключенням договорів та отриманням відповідної оплати за реалізований товар;

- протягом 2017-2022 років найбільше договорів про придбання меблів було заключено між ФОП та СДУ, Сумським ДНЗ № 26 «Ласкавушка» та Відділом культури СМР.

3. ФОП застосовує примітивний підхід до ведення обліку. Програмного забезпечення спеціалізованого немає, загальні підходи щодо ведення обліку не задекларовані в жодному локальному нормативному документі (хоча на сьогодні

розробка облікової політики для ФОП не є обов'язковою), документи бухгалтерського обліку заповнюються за допомогою Word.

4. Обліковий супровід діяльності фізичної особи-підприємця супроводжується за допомогою наступних документів: накладна, платіжна інструкція, рахунок, банківська виписка.

5. ФОП у ручному форматі веде Книгу обліку доходів та витрат. Можна вважати, що дана книга є своєрідним узагальненням всіх господарських операцій, які відбуваються у ФОП та забезпечують отримання доходів та витрат. До 2021 року ведення даної книги було обов'язковим, але на сьогодні ФОП для зручності та оперативності отримання інформації про господарські операції, використовує зазначений документ.

6. ФОП «НІКОЛЕНКО ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ» виступає в якості суб'єкта підприємницької діяльності другої групи, відповідно він сплачує єдиний податок , а також 22 % ЄСВ.

7. ФОП подає податкову декларацію через електронний кабінет у електронному форматі, у якій фіксується інформація про сплачений єдиний податок та ЄСВ.

8. Для облікового супроводу діяльності ФОП, запропоновано використання бухгалтерського програмного продукту «BAS : Бухгалтерія», перевагами якого є: можливість фіксування інформації про господарські операції різними способами (у ручному форматі та автоматизованому); обліковий супровід діяльності ФОП з урахуванням вимог податкового законодавства, оскільки дана програма враховує всі діючі форми оподаткування; автоматизований режим обміну первинними електронними документами між ФОП та контрагентами; можливість автоматизованого ведення бухгалтерського обліку за спрощеною формою; автоматизований режим створення податкової звітності в якості регламентованої форми звітування; автоматизований режим підписання податкової звітності КЕП та її подання до податкової служби України; можливість у автоматизованому режимі працювати із зовнішніми інформаційними ресурсами та ін.

Облікове супроводження діяльності ФОП за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія» раціонально здійснювати з формуванням наступного переліку електронних первинних документів: «Надходження товарів і послуг (покупка, комісія)»; «Вимога накладна»; «Реалізація товарів і послуг».

Узагальнення інформації про здійснені господарські операції, інформація щодо яких акумулюється у електронних первинних документах, необхідно в стандартних звітах, а саме: «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201», «Картка рахунку 201», «Аналіз рахунку 201». Зазначені звіти можна формувати по різних рахунках бухгалтерського обліку (в т.ч. доходів, витрат, фінансових результатів). Функціональні можливості забезпечують також (у випадку необхідності) створювати у електронному форматі «Книгу обліку доходів (доходів і витрат) для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності», а також формувати Декларації платників Єдиного податку – юридичних та фізичних осіб.

9. У роботі запропоновано використання послуг компаній, які пропонують бухгалтерський аутсорсинг, тобто послугу з ведення бухгалтерського обліку, зобов'язання щодо якої взято аутсорсером (зовнішньою компанією). Перевагами для ФОП щодо використання аутсорсингу є: заощадження фінансів щодо витрат на робочу силу; отримати доступ до відпрацьованого досвіду; співпраця з професіоналами, які володіють передовими знаннями в області інструментів бухгалтерського обліку; безперервність процесу; зосередженість фізичної особи-підприємця на своїй виробничій діяльності; конфіденційність; якість виконання робіт та компетентність; індивідуальний підхід та ін.

10. До ключових послуг аутсорсера з урахуванням діяльності ФОП потрібно відносити наступне: документально у бухгалтерському обліку оформлювати придбання сировини, комплектуючих виробів та інших матеріалів, які необхідні для діяльності; оформлення платіжних інструкцій для проведення розрахунків; документальне оформлення у бухгалтерському обліку витрачання на виробництво сировини, комплектуючих виробів та інших матеріалів; підготовка документації для участі у тендері; документальне оформлення у бухгалтерському обліку господарських операцій, пов'язаних з реалізації товарів (меблів); підготовка

документів для сплати єдиного податку та ЄСВ / надання реквізитів; підготовка та подання податкової декларації платника єдиного податку фізичної особи-підприємця.

11. У роботі розроблено алгоритм вибору ФОП фірми, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу, який передбачає послідовність наступних ключових етапів: запропонована алгоритмізація вибору ФОП фірми, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу; визначення чіткого переліку завдань, які повинна виконати фірма, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу; моніторинг наявних на ринку фірм, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу, та оцінка їх цінової політики з урахуванням завдань, які потрібно виконати; вибір декількох варіантів фірм, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу, для можливої співпраці; обговорення з обраними фірмами, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу, умов співпраці з урахуванням переліку завдань; вибір фірми, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу, попереднє обговорення умов співпраці з фірмою, яка влаштовує ФОП; заключення договору про співпрацю ФОП з фірмою, яка надаватиме послуги з бухгалтерського аутсорсингу; співпраця відповідно до укладеного договору.

12. У роботі доведено, що аналітично-діагностичні процеси є невід'ємною складовою управління діяльністю підприємств (в т.ч. ФОП). Беззаперечно, для фізичних осіб-підприємців діагностику доцільно розглядати у більш звуженому форматі. Запропоновано для реалізації аналітично-діагностичних процесів діяльності ФОП використовувати запропонований програмний продукт «BAS : Бухгалтерія», а також використовувати довідник «Керівнику», який дозволяє сформувати наступні групи звітів: «Продажі» (звіт «Продажі по контрагентам», звіт «Продажі по місяцях»), «Кошти» (звіт «Витрати коштів», звіт «Залишки коштів», звіт «Надходження коштів»), «Розрахунки з покупцями» (звіт «Динаміка заборгованості покупців», звіт «Заборгованість покупців»), «Розрахунки з постачальниками» (звіт «Динаміка заборгованості постачальникам»); «Загальні показники » (звіт «Доходи та витрати (прибуток / збиток)», звіт «Оборотні кошти»).

Використання зазначених груп звітів допоможе ідентифікувати проблемні моменти та визначити способи покращення результатів діяльності.

13. Розроблено алгоритмізацію аналітично-діагностичних процесів діяльності ФОП за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія», довідник «Керівнику», яка передбачає наступні етапи: планування діяльності ФОП; організація діяльності ФОП; облікове супроводження діяльності ФОП за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія»; аналітично-діагностичний процес за допомогою програми «BAS : Бухгалтерія», довідник «Керівнику» (аналізування, оцінювання, ідентифікування). Функціональна місія запропонованого аналітично-діагностичний процес впершу чергу полягатиме у створенні основи для пошуку оптимальних варіантів діяльності, які дозволять фізичній особі-підприємцю у такий скрутний момент, який властивий сьогоденню, працювати та отримувати дохід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України. URL: <http://surl.li/jqzs> (дата звернення 18.10.2023).
2. Групи платників єдиного податку в Україні. URL: <http://surl.li/nnxix> (дата звернення 18.10.2023).
3. Гусєв А.О. Єдиний податок в Україні: економічна сутність та особливості обліку. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://surl.li/nnxjg> (дата звернення 18.10.2023).
4. Джуріло О. Як організувати товарний облік ФОП. URL: <http://surl.li/nnxjs> (дата звернення 18.10.2023).
5. Іюдіна Я.С., Гордієнко М.І. Становлення та розвиток системи оподаткування фізичних осіб-підприємців в Україні. *The 15th International scientific and practical conference «Modern directions of scientific research development» (August 10-12, 2022) BoScience Publisher, Chicago, USA*. 2022. 482 p. (384-391 p.)
6. Іюдіна Я.С., Гордієнко М.І. Забезпечення ефективної організації бухгалтерського обліку фізичними особами-підприємцями в Україні. *The 16th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development” (September 7-9, 2022) BoScience Publisher, Chicago, USA*. 2022. 369 p. (305-313 p.).
7. Кучерук І.В., Кір'ян С.М., Козинець А.О. Алгоритм реєстрації та ведення обліку фізичної особи-підприємця: порядок процедури та її особливості. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://surl.li/nnxkj> (дата звернення 21.10.2023)
8. Луценко І.С. Оподаткування платників єдиного податку в сучасних умовах впровадження податкової реформи. *Економіка та держава*. Економічні науки. 2020. № 6. С. 131-135.
9. Магонець О.А. Визначення сутності поняття «податок» з урахуванням його змістовних характеристик. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2017. Вип. 32. С. 160-171.

10. Марченко Т. ФОП 2023: розмір єдиного податку та ЄСВ. URL: <http://surl.li/nnxlf> (дата звернення 18.10.2023).
11. Назаренко О. В., Суровицька А. В. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: переваги, недоліки та особливості запровадження. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 50–54.
12. Нездойминого О.Є. Податки – основний важіль макроекономічного регулювання. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 142 – 146.
13. Побережець О.В., Шмагіна В.В., Гусев А.О. Вплив державної податкової політики на конкурентоспроможність суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. Том 21, вип. 1 (47). С. 49-69.
14. Податковим кодексом України. URL: <http://surl.li/hkqv> (дата звернення 25.10.2023).
15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 14.11.2020. URL: <http://surl.li/wpzc> (дата звернення 25.10.2023).
16. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України № 2464-VI від 08.07.2010. URL: <http://surl.li/awwaz> (дата звернення 18.10.2023).
17. Спрощена система оподаткування в Україні: оцінка в контексті сучасних реалій. URL: <http://surl.li/nnxnt> (дата звернення 18.10.2023).
18. Хлівний В.К., Степура М.М. Суперечлива сутність податків як джерело ризиків бюджетних втрат. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 17. С. 28 – 32.
19. Чинчик А.А. Розвиток доктрини оподаткування в українській економічній думці другої половини XIX – початку XX СТ. : дис... канд. екон. наук : 08.00.01 / Львівський торговельно-економічний університет. Львів, 2016. 217 с.
20. Шот А.П., Підручняк К.П. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 129 – 133.

21. Що таке книга обліку доходів для ФОП? URL: <https://xn----7sbckaxdpjf4doeinlcz.xn--j1amh/uk/kniga-obliku-doxodiv-fop/> (дата звернення 18.10.2023).
22. Ball R. By What Criteria Do We Evaluate Accounting? Some Thoughts on Economic Welfare and the Archival Literature. *Journal of Accounting Research*. 2023. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1475-679X.12507> (дата звернення 18.10.2023).
23. Bar-Yosef S., D'Augusta C. and Prencipe A. Accounting Research on Private Firms: State of the Art and Future Directions. *The International Journal of Accounting*. 2019. Vol. 54, №. 02, URL: <https://www.worldscientific.com/doi/10.1142/S1094406019500070> (дата звернення 18.10.2023).
24. Blaufus K., Jarzembski K., Trenn I. Public Disclosure of Tax Strategies and Firm's Actual Tax Policy. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. 2023. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0148558X231200913> (дата звернення 18.10.2023).
25. Kohlhase S., Jacco L. Wielhouwer. Tax and tariff planning through transfer prices: The role of the head office and business unit . *Journal of Accounting and Economics*. 2023. Volume 75, Issues 2–3. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S016541012200091X?via%3Dihub> (дата звернення 18.10.2023).
26. Nazarenko O. Accounting and economic aspects of the calculation of the integrated assessment index of outsourcing companies. *European Science*. 2020. № 1. P. 64 – 70.
27. Yulianto1 H., Pratiwi O. Accounting Science with Technological Development. *Conf. Series: Materials Science and Engineering*. 2019. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/662/6/062009/pdf>. (дата звернення 18.10.2023).